

HEIDI PHILIPSEN OG KIRSTEN DROTNER

KULTURREGION FYN

PRAKSISKATALOG

PRODUKTIV LÆRING MED FILM

I DANSK OG DE PRAKTISK-MUSISKE FAG
HVORDAN UDVIKLES PRAKSIS?

INDHOLD

1. ANSLAG OG PRÆSENTATION	3
2. PRAKTISK RAMME: MEDIE- OG INFORMATIONSKOMPETENCE OG DIGITAL DANNEELSE	5
3. AT LÆRE ELEVERNE ET MULTIMODALT SPROG	8
4. FORSKNINGSRESULTATER TIL BRUG I PRAKSIS	10
5. FILM SOM LÆRINGSTEKNOLOGI	12
6. BRUG AF FILMPROFESSIONELLE OG UNDERSTØTTENDE UNDERVISNING	14
7. STILLADSERING SOM RAMME FOR PRODUKTIVITET OG KREATIVITET	16
8. AT LEDE KREATIVE PROCESSER	20
9. SAMARBEJDE OG INKLUSIONSPOTENTIAL	22
10. FAG OG FILMFAGLIG RELEVANS	24
11. TVÆRFAGLIGT, SKABENDE FILMARBEJDE	27
12. HVILKE MÅL OPFYLDER FILMPRODUKTION?	30
13. MOTIVATION Gennem SKABENDE FILMARBEJDE	34
14. UDTONING OG KONKLUSION	36
15. REFERENCER	38
16. BILAG	42

PRAKSISKATALOG

Produktiv læring med film i dansk og de praktisk-musiske fag - hvordan udvikles praksis?

UDGIVET AF
Kulturregion Fyn
- Film for børn og unge:
www.filmportalfyn

FORFATTERE
Heidi Philipsen og Kirsten Drotner

© Ophavsretten til denne publikation
tilhører forfatterne og Kulturregion Fyn

Denne publikation kan frit citeres med
tydelig angivelse af kilden.
Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser
eller gengiver denne publikation, bedes
sendt til udgiverne.

KONTAKT
Kirsten Drotner: drotner@sdu.dk
Heidi Philipsen: heidij@sdu.dk

REDAKTION
Anne Bertram

GRAFISK DESIGN
Sille Lisby, Tegnestuen1.dk

FOTOGRAF
Thomas Jessen /
www.thomasjessen.dk
+ privatfotos

ISBN 978-87-93496-08-8

Kulturregion Fyn

UNDERSVINGSMINISTERIET

FilmFyn

1 ANSLAG OG PRÆSENTATION

Dette praksiskatalog tilbyder dig en række konkrete forslag til, hvordan du som lærer kan igangsætte eller videreføre arbejdet med korte og lidt længere filmproduktionsforløb i grundskolen – på de tre trin: indskoling, mellemtrin og udskoling. Fokus er på, hvordan du med forskellige typer skabende filmarbejde kan styrke dine elevers kreative, sociale og digitale kompetencer. Forslagene rækker især ud til dig som lærer. Men også din skoleleder kan have glæde af dem, så han eller hun ved, hvordan du som lærer bedst bakkes op, når du vil bruge filmproduktion i undervisningen. Kataloget er tænkt som en 'redskabskasse' med gode forslag til at arbejde med film i en skolehverdag. Filmproduktion og andet skabende filmarbejde anses ofte som noget, der afvikles i enkeltstående, kreative temauger. Men i kataloget her er afsættet, at arbejdet med film anvendes som en integreret del af allerede eksisterende fag, og at filmarbejde med elever som skabere kan bruges langt oftere, end det er tilfældet i grundskolen i dag. Skabende filmarbejde kan også bruges i såkaldt 'understøttende undervisning' (UUUV). Hvordan det kan indgå i hhv. UUUV og de skema-lagte fag, uddybes i kataloget. Du kan læse hele kataloget som inspiration med redskaber til brug i din egen skolehverdag. Eller du kan slå ned på de punkter eller afsnit, du mangler viden inden for.

UNDERVISNINGSMATERIALE

Til dette praksiskatalog knytter sig undervisningsmaterialet *Film i dansk og de praktisk-musiske fag - til alle trin* (red. Mejlhede, 2017). Det består af *Skab, leg og lær med animation. Til lærerne i 0.-3. klasse* (Mejlhede 2017), *Kortfilm på den sjove måde. Til eleverne i 4.-6. klasse* (Welling 2017) og *Sigt - skyd - få en film! 7 filmforløb om dramaturgi, filmiske virkemidler og genrer i 7.-10. klasse* (Knudsen 2017). Materialet giver helt konkrete bud på øvelser, du kan integrere i din undervisning - både øvelser i filmskabelse og filmanalyse. På Det Danske Filminstituts undervisningsportal Filmcentralen finder du også mange egnede undervisningsmaterialer fortrinsvis til analyse af film (Filmcentralen u.å.). I øvrigt er der i Facebook-gruppen *Film for børn og unge* samt på *FilmportalFyn* løbende tilbud om efteruddannelseskurser, materialer og filmpædagogiske aktiviteter for pædagoger og lærere.

Med skabende filmarbejde menes her, at eleverne enten producerer en kortfilm, eller at de skaber mindre dele af et produktionsforløb - måske blot i form af enkelte øvelser. Pointen er, at eleverne selv involveres som dem, der skaber - uanset forløbets længde. På den måde udvikler de kompetencer, der dels indgår i Folkeskoleloven, og dels klæder dem på til at blive kritiske, kreative og aktive borgere i vores samfund.

Du kan især få glæde af kataloget, hvis du underviser i fagene dansk eller i praktisk-musiske fag som musik, billedkunst og valgfagene film/medie, drama, musik og billedkunst. Forslagene bygger nemlig på følgeforskning i det pædagogiske projekt "Film som praktisk-musisk faglighed", der omfatter de nævnte fag, og som præsenteres kort nedenfor i afsnit 4. Projektet omfattede både indskoling, mellemtrin og udskoling, og redskaberne i kataloget kan derfor bruges af lærere på alle grundskolens trin. Andre end dansk-, musik- og billedkunstlærere tilbydes også inspiration. Projektets indsigter viser nemlig, at skabende filmarbejde ikke alene styrker filmfaglighed. Det styrker lige så meget sociale kompetencer, kreativitet, motivation og inklusion. Det kan andre fag end de praktisk-musiske naturligvis også have glæde af.

Vi håber, kataloget vil hjælpe dig, dine kolleger og din leder til at kvalitetsudvikle filmpædagogik på netop din skole.

2 PRAKTISK RAMME: MEDIE- OG INFORMATIONS KOMPETENCE OG DIGITAL DANNELSE

Det er nu - mere end nogensinde før - vigtigt, at børn og unge lærer at begå sig kritisk i det mediebårne samfund, de og vi er en del af. **Medie- og informationskompetencer** bliver da også anset for at være nogle af fremtidens uddannelsesmæssige grundsten. De vedrører viden og færdigheder, som gør dem kompetente og i stand til at løse bestemte opgaver ved at få adgang til, anvende og analysere, skabe og dele medieindhold, som i dag ofte foregår på mange platforme, ved hjælp af mange udtryksformer og i forhold til forskellige sammenhænge.

Digital dannelse er et bredere begreb, som omfatter evnen til at kunne bruge film og andre medier til at kunne udtrykke og forstå sig selv i forhold til andre og handle som borger i forhold til den omgivende verden (Drotner 2016). Ifølge Folkeskoleloven skal medie- og informationskompetence integreres i alle fag. Men også udtryksmulighederne, der er centrale for begrebet digital dannelse, indgår i loven og de tilhørende bekendtgørelser, som du kan se i afsnit 12. At skabe nye fortællinger, nye betydninger, og dele dem med andre er den vigtigste, men også vanskeligste dimension i at udvikle digital dannelse og medie- og informationskompetence. Den udgør det øverste trin i den digitale såkaldte mulighedsstige eller *ladder of opportunities* (Hasebrink mfl. 2011: 27). Skabende filmarbejde giver dig mulighed for, at dine elever træner begge slags kompetencer, fordi film i en vis forstand er moderne mediers 'mor' (Drotner 2016). Herigennem kan du som lærer 'klæde eleverne på' til at blive kritiske, kreative og aktive borgere. Hertil kommer også sociale og kreative kompetencer, der kan overføres til andre læringsområder, som kataloget her viser.

Kreative borgere bør formå at tænke i fornyelse, at skabe og selekttere i ideer, at samarbejde med andre, der kan supplere egne ideer, at få øje på områder, der kan håndteres på anderledes måder. Disse evner kan i sidste ende medføre innovation, og netop innovation står højt blandt områder, som grundskolen skal arbejde med at styrke og løfte. I forhold til at udvikle de kreative evner, som er centrale for digital dannelse, egner arbejdet med at skabe og forstå æstetiske produkter (fx kortfilm) sig godt. Både fortællinger i ord, musik og billeder samt de mere abstrakte og poetiske typer af film bygger på et slags '**praktisk-musisk mediesprog**', der ikke rummer konkrete facit. I stedet åbner mediesproget op for at forstå, analysere og skabe forskellige former for betydning. Når eleverne skaber film eller laver filmøvelser, arbejder de sammen om at udvikle betydning (fx en fortælling), hvor både form og indhold spiller sammen.

FILMPÆDAGOGISK RAMME

I bogen *Læring med levende billeder* (Christiansen & Rose 2010) anvendes en triangel, hvor felterne 'filmoplevelse', 'filmanalyse' og 'filmproduktion' udgør hver sin del af en samlet filmpædagogisk trekant. Oftest er man som lærer godt klædt på til at integrere elementerne oplevelse og analyse. Men produktionsbenet halter til tider. Bogens forfattere argumenterer for, at alle tre elementer er lige vigtige.

En pædagogisk praksis, hvor **skabende filmarbejde** inddrages ud fra en passende didaktik, er afgørende for, at eleverne styrker såkaldt **produktiv læring** (Dede 2010). Som du måske allerede ved, og navnet antyder, har denne læringsform fokus på, at eleverne lærer at skabe ny viden og nye erfaringer gennem *selv* at producere noget, fx kortfilm eller scener i film. Det indgår i de såkaldte 21. århundredes kompetencer, at eleverne lærer at være kritiske og at ytre sig digitalt. En pædagogisk praksis og didaktik med fokus på det skabende filmarbejde er afgørende for, at eleverne kan styrke deres produktive læring.

Hvad er det så, netop den produktive læring kan? Hvorfor kan man ikke bare anvende forløb med fokus på at analysere film, der allerede er skabt? Svaret er, at når du fokuserer på andres æstetiske værker, opfodrer du til, at eleverne opnår reproduktiv læring – i stedet for produktiv læring. Dvs. at du lægger vægt på, at eleverne kan videreføre eksisterende viden, indsigter og erfaringer fra andre. Dette har de naturligvis brug for, men de skal samtidig prøve kræfter med *selv* at ytre sig og at fremstille noget nyt, som det også kræves i Folkeskoleloven. På den måde medvirker de til at skabe ny viden i stedet for at reproducere andres. De ytrer sig gennem fortællinger, de har lyst til at viderebringe. De lærer, hvor-

dan de filmiske virkemidler bruges bedst til at udtrykke et budskab. De erfarer samtidig, hvad det vil sige at fortælle noget på en hensigtsmæssigt måde til en bestemt målgruppe - altså et publikum, som skal kunne forstå deres intentioner. Når eleverne lærer at skabe film *selv*, skaber de altså ny betydning, der skal kunne forstås af andre. Det er motiverende i sig selv, at eleverne fremstiller noget konkret, der kan få en betydning for andre. Det har stor betydning for deres kreative processer, engagement og samarbejde, at de skaber noget *inde* fra sig selv: historier de selv brænder for. Det er samtidig motiverende, at de skaber noget uden for sig selv, der ikke har eksisteret før (en slags *tredje aktør*, filmen), der skal kunne forstås af et publikum. Produktiv læring hjælper med at udvikle børn som borgere, som kan ytre sig hensigtsmæssigt via medier, de kender og elsker fra deres fritid. Medier udgør, som vi alle ved, en vigtig del af fremtidens demokrati og ytringsfrihed. I deres fritid bruger mange børn allerede i dag tid på at redigere musik eller skabe små videoer, som de lægger ud på de sociale medier. Men de fleste savner indsigt i og redskaber til at ytre sig, så modtagerne forstår deres intentioner. Og kun få børn forstår de sammenhænge, deres og andres produktioner indgår i. Derfor er det særlig vigtigt, at filmarbejde i skolen skaber egentlig produktiv læring, hvorigennem eleverne lærer at forholde sig kritisk til den måde, medierne og de selv ytrer sig på. Så véd de bedre, hvad de faktisk fortæller og bliver fortalt - også i deres fritid.

Det er teknisk meget overskueligt for de mindste elever at bruge **iPads**, da de derved kun arbejder på én medieplatform, som kan det hele (optage, afspille og redigere). Komplexiteten stiger i takt med udstyrspakken. *Live action*-film (også kaldet real-film) kræver gerne kameraer, mikrofoner, lys og computere med redigeringsprogram. Mens animationsfilm og stopmotion altså kan skabes udelukkende på iPads. Mindre *live action*-produktioner eller små øvelser kan dog også udføres på iPads eller mobiltelefoner. Produktiv læring opstår ikke på baggrund af komplekst udstyr, men som resultat af godt rammesatte øvelser eller filmforløb, hvor børnene selv medvirker til at prøve tingene af.

Det kan anbefales, at du som lærer vælger **medieplatform og udstyr** efter dit kendskab til klassens niveau og behov samt din egen tryghed med specifikt udstyr. Du kan også undersøge mulighederne for at søge råd i dit pædagogiske ressourcecenter, eller du kan søge om at måtte hente filmprofessionelle ind i undervisningen. Kreative, som arbejder med film til hverdag, kan i høj grad inspirere dig og eleverne - måske som en del af den **understøttende undervisning (UUV)**. De arbejder dagligt med filmudstyr og er vant til at håndtere en kreativ proces, som filmskabelse er. Det er vigtigt at medtænke, hvilket udstyr din skole råder over og lade disse forhold spille ind på de udstyrvalg, du træffer. Man kan sagtens vælge iPads også til ældre elever. For elever på mellemtrinnet og i udskolingen kan have ligeså stor glæde af at lave animationsfilm på iPads, som de yngste kan. Formålet med øvelsen spiller ind på dine valg.

Komplekse fortællinger kan sagtens skabes på enkelt udstyr. Og et højt refleksionsniveau kan tilsvarende oparbejdes hos eleverne gennem brug af overskueligt udstyr. Men det kræver, at de kan italesætte, hvad de ser og hører, og hvilken betydning de forskellige audiovisuelle virkemidler har. At du lærer dem et 'mediesprog'.

3 AT LÆRE ELEVERNE ET MULTIMODALT SPROG

Det skabende filmarbejde kan med fordel bygges op om små oplæg, som hjælper eleverne med at lære dét, vi i afsnit 2 kaldte et praktisk-musisk mediesprog. Det mediesprog er i dag et **multimodalt sprog**. Når man skaber film, kommunikerer man ved at bearbejde tegn (ord, lyde, tekst, tal, faste og levende billeder). Tegnene lærer eleverne at bruge via medier, der enten er født digitale (som computer, internet, mobiltelefoner og tablets) eller kan *gøres* digitale (som aviser, bøger, blade, radio, tv, film). På disse medier blandes fx ord, lyde og billeder, så tegnene bliver multimodale, dvs. med mange udtryksformer på samme platform. Det er vigtigt at lære at aflæse og at skabe ved hjælp af disse tegn på en stadig mere kompleks måde på de forskellige trin i grundskolen. Et multimodalt sprog tager tid at lære, og man glemmer det hurtigt, hvis det kun hives frem på én temadag om året. Så anbefalingen er at integrere 'sprog-tilegnelsen' på skoleskemaet fra ind- til udskoling og at skabe progression i tilegnelsen – og dermed øge elevernes indsigt i stadig større filmisk kompleksitet.

I fremtiden bliver det sandsynligvis ligeså vigtigt at være kompetent i dette multimodale sprog som at mestre dansk, engelsk osv. Når du som lærer træner eleverne i dette sprog, kan du fx demonstrere for dem, hvad et nærbillede er, og hvad et frøperspektiv gør for fortællingen. Og hvad man kalder disse perspektiver. Du kan tage afsæt i det ovenfor nævnte undervisningsmateriale, og I kan sammen se andres filmproduktioner og tale om dem. Derpå kan du introducere dine elever til fx et kamera eller en tablet og give dem små øvelser i at skabe forskellige billedformater via det valgte udstyr. Du viser dem således deduktivt eksempler på filmteknikker og fortællemåder.

Gennem små oplæg tilbyder du dine elever et sprog til at italesætte og dele deres refleksioner omkring deres eget skabende filmarbejde, et sprog der også hjælper dem til at begå sig i mediesamfundet i øvrigt. Og du lader dem gøre deres egne erfaringer med udstyr, fortælling og udtryksformer. Når eleverne er 'klædt på' via små filmoplæg og har fået en kort introduktion til udstyret, kan du nemlig sende dem ud i en rammesat *learning-by-doing*-situation, hvor de gruppevis skaber deres egne kortfilm eller løser mindre øvelser. En **kortfilm** kan defineres forskelligt, men er i kataloget her tænkt som en lille, narrativ fortælling på to-fem minutter. Eleverne skal gerne bruge to-tre dage til at producere sådan en fortælling. Men en del af de små øvelser fra undervisningsmaterialet (Mejlhede, Ditte. Red. 2017) kan du sagtens afvikle inden for en almindelig klokke-tid.

Eleverne bør via sproget, du lærer dem, fx vide, at lyd og billede kan bruges 'kontrapunktisk' eller 'parafaserende', så lydsiden henholdsvis modsiger eller understøtter billedsiden. De kan også opnå indblik i, hvordan disse forskelle i lyd påvirker et publikum. De lærer, at både et eventyr, et musikstykke og en film gerne har 'et anslag', 'et klimaks' og 'en udtoning', så publikum ledes ind og ud af dramaet. Og de kan trænes i at reflektere over, hvilken betydning dramaturgiske valg har for tilskuerens oplevelse. De erfarer, om den øvelse eller film, de selv fremstiller, faktisk fortæller publikum dét, de havde på hjerte. For historier har eleverne masser af. Det er sproget, redskaberne og refleksionerne, de især behøver hjælp til at lære.

Knowledge
Cotton
Access

adidas

4 FORSKNINGRESULTATER TIL BRUG I PRAKSIS

Redskaberne i dette praksiskatalog er blevet til på baggrund af et stort, filmpædagogisk udviklingsprojekt, der som nævnt hedder **”Film som praktisk-musisk faglighed”**.

Projektet blev udført på Fyn og bestod af filmproduktionsforløb udført på 11 almindelige skoler (9 folkeskoler og 2 privatskoler) i efteråret 2015 og foråret 2016. Fokus var især på at efteruddanne lærere gennem tværfagligt samarbejde på kurser. Derefter afprøvede lærerne deres nye, filmpædagogiske kompetencer i undervisningsforløb med elever, der gruppevis skabte små kortfilm i løbet af to-tre dage. I disse forløb

samarbejdede lærerne med filmprofessionelle. Forløbene blev fulgt og afrapporteret af et forskerhold fra Institut for Kulturvidenskaber på Syddansk Universitet bestående af os, Kirsten Drotner og Heidi Philipsen. Kataloget her bygger på og konkretiserer rapportens anbefalinger, så de kan omsættes til din klasse på skolen. For ét er forskning, noget andet er naturligvis din hverdag på skolen.

Undersøgelsen viste, at der skete en tydelig opkvalificering af den filmpædagogiske praksis på de medvirkende skoler, når lærerne havde været på filmkurser. Man så et markant kvalitetsløft af de involverede læreres faglige kompetencer i forhold til filmproduktion. Forskningen illustrerede også, at der skete en kompetenceudvikling af de involverede elever i forhold til filmproduktion. Men generelt er udviklingen hos eleverne kortvarig og (endnu) ikke sikret integration i den daglige undervisning. Derfor er det afgørende, at du som lærer klædes på til, og at din ledelse løbende støtter dig i, at fortsætte med (eller påbegynde) at anvende filmarbejde i din egen dagligdag på skolerne. På den måde kan indsigterne fra projektet på Fyn udbredes og integreres i mange flere danske grundskoler.

FORSKNINGSRAPPORT

Du kan læse mere om projektet og dets resultater på Film for børn og unges hjemmeside (*FilmportalFyn* u.å.)

FILM SOM PRAKTISK-MUSISK FAGLIGHED

Udviklingsprojektet 'Film som praktisk-musisk faglighed' udgør en del af indsatsområdet 'Fyn er film' under projektet 'Film for børn og unge', som indgår i Kulturregion Fyns kulturaftale for 2015-2018. Udviklingsprojektet er støttet af Undervisningsministeriet og Det Danske Filminstitut. Det har som overordnet formål at udvikle filmpædagogik i grundskolen og skabe vejledning til lærerne i fagene dansk, musik og billedkunst og valgfagene drama, billedkunst og filmkundskab (Filmportal Fyn u.å.). Målet er at udvikle konkret vejledning for kompetenceudvikling af grundskolens lærere i dansk og de praktisk-musiske fag, så de kan varetage film i undervisningen med vægt på den produktive læring gennem filmskabelse. 11 såkaldte *filmprofilskoler* har deltaget i udviklingsprojektet, som danner grundlag for anbefalingerne i dette katalog.

For at du som lærer kan anvende dette praksiskatalog på din *egen* skole, bør du få **kompetenceudvikling** gennem relevante, filmpædagogiske kurser. Med mindre du allerede har de kompetencer, der skal til for at lede filmarbejde og kreative processer, vil vi opfordre til, at din skoleleder bakker op om at tilbyde dig efteruddannelse. Undersøgelsen understreger, hvor afgørende det er, at man som lærer *se/v* har fået mulighed for, og støttes i, at oparbejde de fornødne kompetencer. Allerbedst er det *se/v* at prøve at lave film, mens man støttes af filmprofessionelle. Man behøver ikke at være filmekspert for at kunne undervise i det skabende filmarbejde. Men man skal have øvet sig med mediet for at få det optimale frem i elevernes læring med filmproduktion – og gerne øve sig sammen med kolleger fra andre fagområder.

Når du som lærer *se/v* skaber film, erkender du, hvor vigtigt det er, at der er sat passende mål, tid og øvrige rammer for din filmskabelse. Du erfarer også, at visse faser er kaotiske og tidskrævende, mens andre faser er mere opsamlende og har en klar retning. Du vil sandsynligvis opleve en vekselvirkning mellem omveje, udfordringer, fremdrift, afklaring og oplevelsen af *flow*. Du kommer bedst i mål, hvis du kender de involveredes roller, målet med proces og film, samt hvis du kan hente støtte hos andre (kolleger, it-ansvarlig eller filmprofessionelle). Filmerfaring kan være afgørende at bringe med sig ind i klasseværelset, når du skal støtte dine elever i deres processer. Véd at du som lærer selv har arbejdet skabende med film, oplever du også på egen krop, hvad der kan være udfordrende, og hvad der kan være sjovt ved filmproduktion. Dermed har du et godt grundlag for at udvikle din pædagogiske praksis.

5 FILM SOM LÆRINGSTEKNOLOGI

Efteruddannelse i filmproduktion giver dig også en god forståelse af de vigtigste filmteknikker, hvis du ikke allerede har den. Du får afmystificeret dit forhold til teknik og punkteret myter om, at det er svært eller meget tidkrævende at bruge filmudstyr og it i undervisningen. Med folkeskolereformen i 2014 indarbejdedes it som del af kompetencemålene i alle fag. **Digitale mediekompetencer** indgår desuden i kompetencemål for eksempelvis dansk, billedkunst og musik. Det skabende filmarbejde er en oplagt mulighed til at indfri disse krav til grundskolen. For digital teknologi er kommet for at blive, også i skolen, og opleves ofte af eleverne som motiverende.

Det er vigtigt, at du har tillid til at lade eleverne klare visse tekniske udfordringer selv og også lade dem hjælpe hinanden (sidemandsoplæring). Som det formuleres i en artikel om at anvende læringsteknologi i undervisningen:

Vær modig! En del undervisere er bange for at miste deres faglige autoritet og kontrol, når ny læringsteknologi skal implementeres, fordi de ikke – som ved den fagfaglige viden – er eleverne overlegne. Skab et læringsmiljø og definér lærer-/elevroller, således at elevernes uformelle kompetencer og lærerens faglighed gensidigt accepteres, værdsættes og udnyttes (Reimer-Mattesen 2012a)

Samtidig med, at du skal udvise mod til at lade elevernes tekniske nysgerrighed hjælpe dem og dig, er det vigtigt, at du forbliver klassens og forløbets ramme-

FORUDSÆTNINGER

Der er nogle afgørende forudsætninger, der skal opfyldes, for at du som lærer kan være tryk ved og parat til at inddrage skabende filmarbejde i din undervisning:

- 1) Du har ledelsesmæssig støtte til og har fået mulighed for selv at afprøve en del af teknikken gerne via efteruddannelseskurser.
- 2) Du har mulighed for at hente hjælp til din undervisning, hvis du selv går i stå med teknikken (fx ved at kunne konsultere filmprofessionelle, dit pædagogiske ressourcecenter eller kompetente kolleger).
- 3) Der er på din skole taget hånd om, hvem der er teknikansvarlig. Dvs. der er klarhed over, hvis ansvar det er, at iPads og batterier eller andet er ladet op og klar til brug.
- 4) Du har tillid til, at eleverne (både i kraft af deres digitale ressourcer fra uformelle læringsmiljøer og i kraft af deres nysgerrighed efter at afprøve ting) faktisk er i stand til at løse en del tekniske udfordringer selv.

NY TEKNOLOGI OG NYE KOMPETENCER

Hos Chris Dede (2010) og Ture Reimer-Mattesen (2012a, 2012b) kan du læse mere om, hvordan undervisning med afsæt i teknologi kan understøtte det 21. århundredes læringskompetencer og her især produktive og kreative kompetencer.

sætter og ansvarshavende. Du må helst ikke blive vildt frustreret eller ligefrem fraværende, når udstyret driller, eller de kreative processer byder på faser af kaos. Det er stadig dig, som er **rammesætter** og fastholder. Du kan fx hjælpe ved at skaffe hjælp, lytte til elevernes frustration og rumme det kaos, der indgår som en naturlig del af en kreativ filmproces. Afgørende er det også, at din ledelse forstår, at der er brug for din 'dirigentstok' i hele forløbet, så du ikke pludselig sendes væk som vikar i en anden klasse. En skolehverdag er omskiftelig og kræver fleksibilitet. Men uden nogle faste lærere omkring et filmproduktionsforløb (helst mindst én pr. klasse), opstår der ofte unødige frustrationer. Det kan synes ressourcetungt, men læringsudbyttet for eleverne skulle gerne modsvare denne investering. Mindre dele og øvelser, der integreres i dansk, billedkunst, musik eller valgfag er også givende i forhold til det skabende filmarbejde i undervisningen. Her behøver I ikke være flere undervisere tilknyttet samtidig.

Det skabende filmarbejde giver dig også mulighed for at arbejde med en læringsteknologi, der ligger i snitfladen mellem pædagogisk og teknologisk viden. Når du lærer eleverne at reflektere over fortællinger i fx et redigeringsprogram, udnytter du for alvor læringspotentialer i denne snitflade. Du kan fx bruge *windows movie maker* (til computer). Men det er ikke afgørende, hvad programmet hedder. Vælg dét, skolen stiller til rådighed, som du har afprøvet, eller som eleverne kender fra deres fritid. Efterhånden findes også mange gratis apps, der tilbyder filmredigering (som fx app'en *Stopmotion*).

Teknologien i det skabende filmarbejde er ikke blot en teknologi, der bruges for teknologiens skyld. Det er en teknologi, der understøtter og udfordrer samarbejdsrelationer mellem eleverne (hvem redigerer hvornår, optager hvad med kameraet, har ansvaret for mikrofonernes lyd osv.). Det er også en teknologi, der hjælper til at give fortællingen indhold og form. Endelig er det en teknologi, der støtter eleverne i at formidle hensigtsmæssigt og reflektere over de særlige problemstillinger, deres fortælling rejser. Den teknik, der anvendes i skabende filmarbejde, kan også kvalificere og udvikle elevernes refleksion over læreprocessen og deres viden om, hvordan teknik kan løfte samarbejdet og kommunikationsprocesserne i et filmprojekt.

Vidensområdet "teknologisk, pædagogisk viden" (kaldet TPACK) er formodentlig kommet for at blive i den danske grundskole. Området bliver i stigende grad relevant at beherske for at kunne skabe undervisning, som giver eleverne læringskompetencer i det 21. århundredes mediesamfund. Her spiller det skabende filmarbejde og teknikken omkring dette en betydelig rolle. Netop ikke som teknik for teknikens skyld. Men teknik som en del af en æstetisk og narrativ formidling.

6 BRUG AF FILMPROFESSIONELLE OG UNDERSTØTTENDE UNDERVISNING

Du kan sagtens anvende skabende filmarbejde i klasserne, uden at din skole har indgået et samarbejde med filmprofessionelle. Men vores undersøgelse peger på, at det giver en tryghed, inspiration samt faglig og pædagogisk merværdi, når du kan trække på kompetente fagfolk. Det kan evt. ske i form af en hotline, du kan ringe til for at få hjælp. Eller ved at de filmprofessionelle holder små oplæg eller støtter eleverne i filmprocesserne. **Filmskabernes styrke** er, at de kan supplere lærere og elever med deres ekspertviden inden for forskellige filmområder. Det kan være ekspertviden inden for fx manuskriptskrivning, instruktion, produktionsdesign, lyd eller musik. Når du anvender filmprofessionel viden, højnnes det faglige niveau og inspirationen hos eleverne. De filmprofessionelle kan ligeledes supplere med viden om teknik. De mestrer det multimodale sprog, de er eksperter filmfagligt, og de er vant til at arbejde i kaotiske og tværfaglige processer. Også ud fra disse aspekter kan de derfor tilbyde dig opbakning og støtte.

Desuden er filmprofessionelle ofte forbilleder for dine elever og måske dig selv i forhold til at **rumme og lede kreative processer**. For filmprofessionelle er den ledelse nemlig en naturlig del af deres hverdag. Mens den for lærere er relativt ny. Derfor kan de filmprofessionelles støtte være vigtig. Endvidere har de jo et udefrakommende blik på dine elever, hvilket virker meget motiverende på dem og tilbyder dig nye perspektiver som lærer. Pludselig er der en filmskaber, der ser en elev fra en ny vinkel eller viser en anden vej frem. Alene deri ligger en læring for dig og dine elever. Undersøgelsen, der ligger til grund for dette praksiskatalog, viser samtidig, at de filmprofessionelle er med til at **fremme inklusion** af elever under filmproduktionerne (se også afsnit 9). Filmskabere, som ikke kender elevernes normale roller og udfordringer i klassen, kan give dem chancen for pludselig at blive inkluderet på helt nye måder. Det kan højne elevernes arbejdsglæde.

Aktiviteter i grundskolen inden for den såkaldte **'understøttende undervisning' (UUV)** åbner, som du ved, for at skolen inviterer gæster udefra ind i klasserummet. Det er derfor oplagt at bruge filmproduktion som UUV (foruden i det normale skema) og herunder invitere filmprofessionelle ind i klasserummet.

Som Undervisningsministeriet skriver:

Både lærere, pædagoger og andet undervisende personale kan stå for den understøttende undervisning. Der kan også i begrænset omfang anvendes gæstelærere eller eksterne undervisere som led i den åbne skole med en særlig viden om emnerne til at undervise i understøttende undervisning (Understøttende undervisning u.å. Vores understregning).

Formålet med UUV er at tilbyde eleverne en varieret og anvendelsesorienteret undervisning. Den skal gerne skabe motivation og trivsel, læringsparathed og sociale kompetencer. Det gøres ved at organisere aktiviteter, der ligger ud over skolens skemalagte fag og emner. UUV placerer sig altså uden for de almindelige fag, men understøtter samtidig disse faglighed. Ifølge Undervisningsministeriet får eleverne i UUV "[..] mulighed for faglig fordybelse og for at arbejde bredt med deres evner og interesser [..] Der er ikke formuleret Fælles Mål for understøttende undervisning. Men læringsaktiviteterne skal understøtte Fælles Mål for fagene og folkeskolens formål" (Understøttende undervisning u.å.).

I UUV er der bedre tid til at lade eleverne lære på forskellige måder ud fra deres egne interesser og kompetencer. UUV giver også mulighed for aktiviteter, som skaber en god sammenhæng mellem teori og praksis. UUV åbner altså en dør for, at du kan foreslå din leder at invitere filmfolk ind på skolen til støtte og inspiration i det skabende filmarbejde. Det er her vigtigt at understrege, at UUV er én måde at integrere skabende filmarbejde på din skole. Men UUV erstatter ikke, at du også kan arbejde med film både i samlede forløb og også drypvis i de enkelte fag. Du kan fint indtænke processerne i allerede eksisterende undervisning i fag som dansk, de praktisk-musiske fag m.fl.

7 STILLADSERING SOM RAMME FOR PRODUKTIVITET OG KREATIVITET

For at opnå succes med skabende filmarbejde må du tydeligt markere arbejdets faglige og didaktiske formål og ramme for dine elever. Hvis eleverne kender betingelserne for opgaven og målet hermed, arbejder de langt mere fokuseret og intensivt, end hvis disse er utydelige. Det er måske ikke i sig selv overraskende for dig som lærer. Men ikke desto mindre kræver skabende filmarbejde nogle særlige måder at rammesætte på, der kan være uvante for mange undervisere, og som her gives videre til dig. **Rammesætning**, der virker som støttende stilladser for børns læring, kaldes som bekendt for 'stilladsering'. Den stilladsering, du som lærer kan anvende til at underbygge dine elevers produktive læring, er bl.a. beskrevet af læringsteoretikere som seks stilladseringstyper, dvs. måder du kan støtte elevernes læring på.

STILLADSERINGSTYPER

1) Rekruttering (*recruitment*): her støtter du dine elevers læring ved at rekruttere det rette hold og sammensætte velfungerende grupper.

2) Reducering af frihedsgrader (*reduction in degrees of freedom*): her forenkler du opgaven for dine elever ved fx at begrænse antallet af måder, opgaven kan løses på. Herigennem får du eleverne til at holde fokus på bestemte elementer (fx fokus på et tema eller en genre for en film).

3) Retningsfastholdelse (*direction maintenance*): her støtter du elevernes læring ved at holde dem på sporet af opgaven og markere, hvis de er på vej væk fra denne.

4) Markering af vigtige træk (*marking of critical features*): her støtter du elevernes læring ved fx at vejlede og markere gode og mindre gode sider ved elevernes ideer og løsninger.

5) Frustrationskontrol (*frustration control*): her medvirker du til at reducere dine elevers stress og frustrationer ved fx at italesætte disse som en del af processen. Problemløsning bør være mindre stressende med en vejleder/lærer end uden.

6) Demonstration (*demonstration*): her viser du dine elever eksempler på, hvordan fx en opgavedel kan løses, hvilket kan inspirere til elevernes egne løsninger.

(Inspireret af Wood, Bruner & Ross 1976: 98).

Som nævnt i afsnit 4, kan den erfaring, du som lærer *selv* har fået med at skabe film, være helt afgørende at bringe med ind i klasseværelset. Med den erfaring, og dermed din egen produktive læring, kan du støtte dine elever i *deres* processer. Det er et eksempel på, at du støtter eleverne via stilladseringstypen **'demonstration'**. Du demonstrerer for eleverne, med et konkret eksempel, hvordan du selv har løst en filmfaglig problematik. Derpå lader du eleverne afprøve deres egne løsninger. Støtte via demonstration kan også ske ved, at du viser eksempler, som andre filmskabere eller elever har produceret. På den måde giver du dine elever en lille 'ø' at tage afsæt fra, når de skal navigere i de rørte vande, en kreativ proces kan være. "Når jeg står på denne ø, som min lærer har vist mig, så tør jeg bedre kaste mig ud i selv at prøve noget af. Jeg føler mig inspireret og motiveret til at forsøge".

Det er afgørende, at eleverne oplever, at du sætter tydelige rammer, men samtidig udviser rummelighed, når de eksperimenterer kreativt, prøver ting af og evt. begår 'fejl'. Du hjælper dem ved at markere en ramme. Men inden for rammen er der ingen faste facit. Der er sjældent klare ja- eller nej-svar. Inden for de rammer, du fastsætter, bør du opfordre dine elever til, at de bruger deres fantasi frit. Det er *deres* løsninger, *deres* vinkler, *deres* fortællinger, der er løsningen. Man kalder den type åben tænkning for **'divergent tænkning'** (Bilton 2012: 6). Den stimuleres positivt i skabende filmarbejde. Derigennem hjælper du eleverne med at træne deres førnævnte kreative kompetencer og nærme sig innovation.

Men det er ikke alene disse kompetencer, der får ny energi med filmforløb. Det er i høj grad også de **sociale kompetencer**, der kan udvikles gennem konstruktive og inkluderende samarbejder i filmgrupperne. Filmarbejde er i sig selv varieret, da eleverne skal varetage mange slags opgaver. Den variation tilgodeser, at elever har forskellige læringsstile, energiniveauer og koncentrationsperioder. På filmprofilskolerne opdagede de filmprofessionelle, at det er en god idé at have en håndfuld små ekstraopgaver liggende, som de kaldte **energizers**. Disse kunne bruges på tværs af fagene og fx bestå i, at en elev hentede rekvisitter, malede et titelskilt eller formede en animationsfigur. Det er små, rammesatte opgaver, der støtter op om filmproduktionen. At have ekstraopgaver i form af **energizers** parat til eleverne som del af din filmpædagogiske praksis er et godt redskab og desuden et middel til at udføre differentieret undervisning. De medvirker til at generere engagement og **flow** i filmprocesserne, så elevernes energi vedholdes. Filmproduktion er nemlig også en proces, der fordrer koncentration over længere tid.

Samlet set er tydelig rammesætning (med passende rekruttering, reduktion af frihedsgrader og demonstration) altså afgørende for vellykkede filmforløb og -øvelser. Med præcise rammer får dine elever mulighed for at blive motiverede, produktive og kreative. Det gælder, uanset om du som lærer vælger at lade dem arbejde med at skabe en kortfilm over tre dage, eller du vælger at fokusere på mindre øvelser, som integreres i den øvrige undervisning.

De stilladserende rammer, du bør melde ud, er som minimum:

Gruppedannelse, roller (fx fotograf, instruktør osv.) og **deadlines** (hvilke dele af processen eleverne skal nå til hvornår). Du kan også med fordel tildele eleverne bestemte lokaler til de enkelte funktioner (fx i dette lokale redigerer I, her lægger I lyd på osv.). Mange elever og klasser har desuden gavn af, at du tildeler dem et bestemt **tema** at arbejde inden for. I det undersøgte projekt kom temaet 'cirkus' fx til at udgøre en produktiv ramme for et indskolingsforløb. Temaet fungerede som den stilladseringstype, der kaldes for 'reduktion af frihedsgrader', hvilket hjalp eleverne i gang og tilbød dem retning og fokus. Gruppernes film måtte gerne være forskellige, men de skulle til slut sammensættes til én lang film – en cirkusforestilling. Det viste sig at være en velfungerende og sjov rammesætning.

Brugen af et bestemt tema kan altså også være inspirerende for din pædagogiske planlægning. Hvis du som lærer står over for at skulle arbejde skabende med film i en klasse, hvor du tænker, der er brug for et ekstra, fælles fokus end selve filmproduktionen, giver et tema mening. Et tema kan også være et redskab til at integrere andre fag eller emner og skabe sammenhæng på tværs af elevernes skema. Arbejder I fx med 'fremtidens klima' som emne i biologi, virker det måske inspirerende og skaber sammenhæng, hvis du også bruger temaet 'klima' i det skabende filmarbejde. Du kan bede eleverne om at brainstorme ud fra ordet 'klima' eller ordene 'klima', 'fremtid' og 'ressourcer' som såkaldte **triggers** (Aronson 2011). Det kan sende deres fantasi og fortællinger i mange nye, divergente og innovative retninger.

Via **brainstorming** kommer eleverne med en række selvstændige idéer, som du derpå kan hjælpe dem med at få sorteret i og omsat til praksis. Dette svarer til, at eleverne bevæger sig fra åben, **divergent tænkning** til konvergent 'hvad-er-muligt-tænkning'. Skæve indskydelser og anderledes indsigter er udtryk for divergent tænkning (Baer 1993, Bilton 2012). Det kaldes populært at 'tænke ud

TRIGGERING

Den prisvindende australske manuskriptforfatter Linda Aronson kalder det at arbejde idéer frem efter ord, man tildeles i den kreative proces, for at arbejde med *triggers* eller *triggering* (Aronson 2011, kap. 2). *Triggering* skaber inspiration til nye idéer og indgår også som en del af den divergente tænkning. *Triggering* er naturligvis også en slags reduktion af frihedsgrader, altså et støttende stillads for eleverne. Brug gerne øvelser, hvor du fx smider tre tilfældige ord på bordet til eleverne og herudfra beder dem associere så mange idéer frem som muligt. Eller brug såkaldte *storycubes*, dvs. fortælleterninger du kan have som klassesæt, hvor eleverne slår terninger og kommer frem til ord/ting, der skal indgå i en fortælling, de finder på. Sådanne øvelser træner deres divergente 'muskel'. Det samme gør metoden med at bruge ét tema for klassens skabende filmarbejde.

af boksen'. I **den kreative proces** åbner den divergente tænkning for nye måder at tænke på, der bryder med det kendte. Samtidig indeholder en kreativ proces også elementer af **konvergent tænkning**: Her vurderer eleverne, hvilke af deres idéer, de kan praktisere og bruge. De har indimellem brug for at erfare, at de faktisk er kommet et stykke vej, og at alt ikke flyder. Ved at stille eleverne spørgsmål til deres ideer, kan du hjælpe dem med at finde fast grund og samling. Du kan retningsfastholde dem i forhold til, om det er en brugbar og ny idé de har fået, eller om den er brugt mange gange før i andre film og derfor læner sig op af kendte filmklichéer.

I den kreative proces, som skabende filmarbejde er, skal du således være opmærksom på, at processen veksler mellem **divergente og konvergente faser**. Der er ikke tale om en lineær proces - først en divergent og så en konvergent fase. Der er derimod tale om, at arbejdet skifter mellem, at eleverne kaster sig ud på dybt vand og ikke er optaget af, hvad de allerede kan, og hvad der kan lade sig gøre i praksis (divergent fase). Og at de 'svømmer' ind, hvor de kan bunde, hvor de anvender kendt viden og 'trykprøver' det anvendelige i deres idéer (konvergent fase). En af dine vigtigste opgaver som lærer i den skabende proces er at vide, hvornår og hvordan du støtter og stilladserer dine elever bedst i disse skiftende faser.

8 AT LEDE KREATIVE PROCESSER

Vekselvirkningen mellem divergent og konvergent tænkning er en grundlæggende ressource i kreative processer. Elever, som indgår i sådanne processer, lærer at lede efter nye sammenhænge, muligheder eller innovationer. Men deres læring kommer ikke af sig selv. Som lærer kan man støtte denne læring ved tydeligt **at være leder af elevernes kreative faser**. Det kræver noget andet end den rolle, du måske er vant til at have som lærer. Elever har ofte brug for, at du sætter rammer (*deadlines*) for disse faser, hvis de ikke selv evner at skifte mellem de to tænke måder. Du kan fx give dem en halv time til at idéudvikle (divergent fase) og derpå en halv time til, at de vurderer, hvordan de konkret kan realisere deres idé både teknisk, narrativt og praktisk (konvergent fase). Gå af og til i øjenhøjde med de enkelte elevgrupper og hør, hvad deres idéer går ud på; derpå kan du stille spørgsmål eller opgaver til idéen, hvilket bringer dem videre i deres refleksioner og arbejdet med film. På den måde støtter, kvalificerer og retningsfastholder du *deres* idé via såkaldt *coach-mentoring*, dvs. du leder ved at vejlede. Samtidig kan du med fordel tænke over, hvordan du i filmforløbene hjælper eleverne med at komme i en tilstand af såkaldt *flow*, hvor de er koncentrerede og produktive i en periode. Det er en del af din 'leder af kreative faser'-rolle.

Du kender sikkert det **flow**, der opstår, når dine elever eller egne børn pludselig er optaget af et computerspil, en leg eller de sociale medier. De er helt tabt for kontakt med omverdenen. Sådant kan man også have det som voksen. Pointen er her, at filmskabelse ofte engagerer elever på en måde, så et hensigtsmæssigt *flow* indtræder. *Flow*-tilstanden frigiver energi til kreativ udvikling og produktivitet i forbindelse med deres filmarbejde. Den gør det sjovt og meningsfyldt for eleverne at lære, samtidig med at *flowet* træner dem i noget så enkelt og samtidig svært som at fordybe og koncentrere sig mere end fem minutter. Når elever er i *flow*, glemmer de fx at holde frikvarter eller spise deres madpakker, fordi de er optaget af en filmfase.

Men elevernes *flow*-perioder passer desværre ikke altid ind i en normal skoledag med dens indlagte pauser. Du bør som lærer så vidt muligt få din ledelses

FLOW

Flow - i relation til filmskabelse i skolen betyder, at elever er helt opslugte af filmprocessen, så de ser bort fra, hvordan tingene plejer at være, og de glemmer tid og sted. Man fokuserer i *flowet* ikke på hindringer eller på, hvad der plejer at være rigtigt eller forkert, men på selve processen som giver mening i sig selv. Kreativitetsforskeren Mihalyi Csikszentmihalyi opstiller i sin bog *Creativity* forudsætninger for at komme i *flow* (Csikszentmihalyi 1996: 110). Kortfilmsforløb, som de her beskrevne, indfrier de fleste af disse forudsætninger, hvis du som lærer har opstillet klare mål for processen.

INSTITUTIONEL STILLADSERING OG GRUPPESTILLADSERING

De seks stilladseringstyper, der understøtter elevers læring, kan udfolde sig eller praktiseres af lærerne under nogle overordnede kategorier for rammer. Man kan kalde dem for *institutionel stilladsering* og *gruppetilladsering* (Philipsen 2009: 150). Institutionel stilladsering har fokus på, hvordan institutionens (skolens/lærerens) rammer støtter elevernes læring, mens gruppestilladsering har fokus på, hvordan gruppens medlemmer (eleverne) støtter hinanden indbyrdes.

opbakning til at slå timer sammen og rykke pauser for at skabe rum for, at *flow*-perioder overhovedet kan opstå. Samtidig kan du selv udvise fleksibilitet i forhold til din egen timeorganisering, så du herved understøtter elevernes *flow*-tilstande. Mindre øvelser kan dog godt gennemføres inden for normale skoletimer og alligevel skabe virkelyst og koncentration blandt eleverne. Igen: klare rammer fremmer den tilstand i det skabende filmarbejde.

Der er naturligvis forskel på klassers og de enkelte elevers formåen, deres selvstændighed, filmviden og beredskab til at rykke sig ud af deres vante rammer. Du kender dine elevers forskellige forudsætninger, og du kan derfor også indrette det konkrete filmarbejde efter disse forskelle. Mere generelt udgør din ledelses opbakning til dine filmforløb også en kontekst for, hvordan du kan udfolde dine forløb. Nogle klasser mestrer *selv* at komme med ønsker til grupper og roller, andre ikke. Det er dit kendskab til klassen, der er afgørende her. Det vigtige er, at du som lærer tager ansvaret for, at der skal dannes grupper og aftales roller. Dette ansvar er et centralt element, når du som lærer skal lede kreative processer. Du sætter en klar, institutionel ramme for dette arbejde, hvilket man kan kalde for en 'institutions-stilladsering'.

Graden af succes i det skabende filmarbejde hænger ofte mere sammen med de rammer, du som lærer giver eleverne, end det forhåndskendskab eleverne har til film og andre medier. '**Institutionel stilladsering**' og '**gruppetilladsering**' retter ledelsens og lærernes opmærksomhed mod forskellige niveauer af læreprocessen, hvor rammerne bør være tydelige og bakke op om formålet med processen. Utydelige rammer er ofte lig med en mangel på forventningsafstemning mellem underviser og elever, en mangel på retning og fokus. Elever bliver frustrerede, ukoncentrerede og demotiverede, når du som lærer undlader at stilladserere deres læreproces hensigtsmæssigt. Som lærer bliver du også frustreret, hvis din ledelse ikke tilbyder passende rammer for din undervisning.

Institutionsstilladset er de retningslinjer, du og skolen giver dine elever. At du danner grupperne vil være en støttende institutions-stilladsering. Når du skal undervise i filmproduktion, er det vigtigt, at du danner elevgrupper med fokus på det filmfaglige og indholdsmæssige. Du behøver altså ikke primært danne grupper ud fra et pædagogisk fokus (fx socialt eller fagligt stærke og svage grupper hver for sig). Grupperne kan i øvrigt fint variere i størrelse (to-seks elever). Du tager filmfaglige hensyn ved gruppedannelse, hvis du fx medtænker: har denne gruppe de relevante funktioner i filmskabelse besat? Eller: har jeg nu sat de elever sammen, som bedst understøtter hinanden i at arbejde med samme tema i deres film?

9 SAMARBEJDE OG INKLUSIONSPOTENTIALE

Hvorfor nu primært dette filmfaglige fokus, og ikke et pædagogisk eller socialt sigte ved gruppedannelse, kunne man spørge? Svaret er, at eleverne trives med, at denne ramme er lagt, så de ikke selv skal tage ansvar for gruppedannelse. Desuden viser det sig, at der er andre typer konflikter til stede i skabende filmarbejde med prædefinerede faginddelte grupper, end i andre typer af elevsamarbejder, hvor sigtet primært er inklusion. I grupper, dannet ud fra filmfaglige og indholdsdrævede hensyn, viser det sig faktisk ofte, at de fungerer inkluderende; måske netop fordi eleverne véd, det ikke er den primære intention med grupperingerne.

Det skabende filmarbejde kan være inkluderende for mange forskellige typer af elever. De får styrket evnen til at samarbejde, forhandle og argumentere på tværs af grupper, til at rumme forskelligheder, respektere hinandens personligheder, læringsstile og faglige kompetencer. På den måde kan du også - via skabende filmarbejde - understøtte nogle af de mere tværgående læringsmål, der står formuleret i folkeskolens grundlag.

Gruppe-stilladsering fungerer godt, fordi eleverne (på tværs af deres sædvanlige faglige og sociale ressourcer) hjælper hinanden med at håndtere de udfordringer, der uvægerligt opstår i filmforløbene. Driller kameraet for den ene elev, træder den anden til med hjælp. Hvis eleverne oplever konflikter, er disse ofte drevet af passionerede diskussioner ud fra filmens hensyn. **Passionskonflikter** betyder, at konflikterne udspringer af elevernes passion for filmens indhold og æstetiske udformning og hensyn. Der vil naturligvis opstå kriser undervejs. Men de håndteres, oftest af eleverne selv, uden at nogen bliver socialt ekskluderet.

Passionskonflikter kendetegner ofte kreative produktionsprocesser - både i skolen og i filmbranchen. Skabende filmarbejde giver gerne store succesoplevelser på samarbejdsfronten. Det gælder også elever, som ellers er socialt udfordret. Skabende filmarbejde kan altså i sig selv have et stort inklusionspotentiale, både fordi eleverne fokuserer på det bedste for filmen (ikke for dig eller mig). Men også fordi rollefordelingen i filmarbejde oftest er tydelig. Elever, som ellers er bogligt udfordret, kan opnå ny selvtillid og status, når de fx får lov at bruge deres æstetiske sans eller divergente tænkning som en kreativ ressource i filmarbejdet. De kan også opleve at blive anderledes eller bedre integreret i klassens øvrige kultur og hierarki.

Eleverne får mulighed for at argumentere for deres synspunkter, fordi de fokuserer på at få et godt filmresultat. Det fokus gør dem ofte rummelige og træner dem i at lytte til hinandens argumenter - i stedet for at hænge fast i klassens eksisterende rollemønstre og hierarkier. Hermed muliggør det skabende filmarbejde også at nå et mål om styrkelse af sociale kompetencer. Som Undervisningsministeriet fremhæver: "I den understøttende undervisning kan der arbejdes med at styrke klassefællesskabet og med de enkelte elevers sociale kompetencer" (Understøttende undervisning u.å.).

FILMFORLØB

Et undervisningsforløb med skabelse af kortfilm (eller blot en scene i en film) kunne se ud som følger:

- 1. dag:** Introduktion til filmforløbet, demonstration af andres film, gruppedannelse, idéudvikling, manuskript (præproduktion).
- 2. dag:** Skabelse af kulisser og øvrigt produktionsdesign. Optagelse af lyd- og billedside (produktion).
- 3. dag:** Redigering af billeder og lyd samt øvrigt lydarbejde og fremvisning for publikum, samt fælles refleksioner over, hvad eleverne har lært (postproduktion).

Ovenstående forslag til filmforløb understøttes fint med øvelser fra det førnævnte undervisningsmateriale (Mejlhede, Ditte. Red. 2017). Det er selvfølgelig muligt at udvælge dele af forløbet fra ovenstående tredages-plan og gennemføre mindre dele med klassen. Det kan fx gøres ved, at eleverne skaber film ud fra dele af filmmanuskripter, der allerede foreligger eller noveller/digte/eventyr, de har læst i danskfaget. Du kan også som musiklærer bede dem lægge ny lyd og musik på en kortfilm, der allerede er lavet. Eller du kan som billedkunstlærer give dine elever en øvelse med at tegne den stemning, som en filmscene, du viser dem, skaber. Bl.a. på **Filmportal Fyn** finder du flere små konkrete øvelser, du kan arbejde med både fagfagligt og tværfagligt. Også i de mindre forløb og enkeltstående øvelser er der fokus på produktiv læring.

10 FAG OG FILMFAGLIG RELEVANS

Forslaget, i afsnit 9 til et filmforløb, lægger op til, at det især er danskfaget, der er i centrum på dag et, billedkunst på dag to og musik på dag tre. Hvis du altså tager afsæt i fagenes traditionelle definitioner. Men andre eller del-elementer fra det skabende filmarbejde kan også bruges på tværs af fag. Som nævnt i afsnit 2 er filmproduktion multimodal, dvs. at den involverer dét at skabe mening ved hjælp af både billeder, ord og lyd og ofte også tekst. Fagene dansk, billedkunst og musik og tilgrænsende valgfag rummer derfor relevante, faglige ressourcer for, at dine elever kan arbejde produktivt og æstetisk med film. (Jf. bilag med udvalgte Fælles mål). Danskfaget vil være et godt kernefag at lede de kreative processer ud fra. Her får du en nærmere beskrivelse af, hvordan de nævnte fag kan understøtte skabende filmarbejde og omvendt:

Danskfaget har analyse og fremstilling af narration højt på den faglige dagsorden. I dansk kan du dermed i kraft af film primært arbejde med at lære eleverne selv at fremstille (og ikke blot genkende og analysere) forskellige slags fortællinger, genrer og narrative modeller (som fx berettermodel, bølgemodel, aktantmodel og tre-akt-struktur). Du kan introducere dem til sådanne strukturer ved at vise klip fra eksisterende filmscener. Herefter kan du bede dem reflektere over, hvilken struktur, der vil virke bedst for dem, hvis målet er, at de gruppevis skal skabe en kortfilm. Det er naturligvis mest i en præproduktionsfase med fokus på manuskriptskrivning, at du kan integrere disse fortælleprincipper. Allerede i manuskriptfasen kan du og dine kolleger arbejde tværfagligt. Filmprocesser er i udgangspunktet altid tværfaglige. De udføres jo på baggrund af samarbejde (i forskellig udstrækning) mellem fagligheder som fx manuskriptforfatter, instruktør, klipper og tonemester. I danskfaget ligger fagligheden manuskriptforfatter og instruktør lige for at bruge. Men du kan også inddrage æstetiske elementer af musik og lyd med henblik på at træne eleverne i at understrege strukturer, stemninger og fortællinger i en film.

Hvis du udvider dine narrative greb, kan du endvidere introducere eleverne for greb som fx *surprise* og *suspense*. De greb skaber såkaldte 'huller' i narrationen, og de har bl.a. til formål at skabe spænding og få tilskueren til at gætte med på historiens udfald. Du kan lære eleverne at analysere hvilke narrative greb, der hører til bestemte genrer. Du kan derpå bede dem selv overveje, hvilken genre der bedst passer til deres idéer om, hvad de ønsker at fortælle. Måske kan I lave øvelser, hvor I klipper det samme råmateriale sammen på tre forskellige måder og sætter tre forskellige lydspor på, så der skabes tre divergerende genreudgaver af samme materiale. Herpå kan I vise udgaverne til de andre i klassen og diskutere virkningen.

Du kan også i danskfaget træne eleverne i at styre et samarbejde på et film-set og at strukturere kreative processer, så de kommer i mål. Husk, at kompleksiteten for en filmproces ofte øges, når udstyrspakken vokser med flere mikrofoner osv. Dette skal du støtte dine elever i at kunne overskue. De skal erkende vigtigheden af, at mikrofoner ofte er afgørende for at optage god lyd i *live*

action-film. At et *storyboard* er et godt arbejdsredskab, så man husker alle indstillinger under optagelserne osv. Eleverne kan desuden i danskfaget træne at skrive synopses og replikker samt at skabe og aflæse forskellige karaktertyper (helte- eller skurkestereotyper på de yngre klassetrin og mere nuancerede karaktertyper på de ældre klassetrin). Du kan lære dem om fortællerens rolle og karakterernes betoning (glad, sur, vred, fornærmet, lykkelig osv.). Dette arbejde kan integreres i en manuskriptfase, men også inkluderes gennem skuespil/instruktion. Her er det nemlig vigtigt, at eleverne lærer at give karaktererne den rette betoning. De skal også helst erkende, hvor afgørende en velstruktureret filmproces er for det udtryk og den fortælling, de ender op med at aflevere. Både før, under og efter deres skabende filmarbejde giver det god mening, at de analyserer egne og andres produktioner og reflekterer over forbedringsmuligheder.

I **billedkunst** (og valgfaget billedkunst) fokuseres primært på visuelle elementer, der kan styrke filmfortællingen og også de mere abstrakt fortalte film. Eleverne kan via skabende filmarbejde træne dét at vælge og opbygge passende scener (*locations*), scenografi, *make-up*, kostumer og dét at tegne et storyboard. Fotografering er også meget relevant at integrere i dette fag. Her kan du lære eleverne om billedbeskæring, farver, skygge/lys, bevægelser, formater mv. og derpå bede dem reflektere deres viden ind i deres eget skabende filmarbejde og argumentere for deres valg. Valgene influerer både det æstetiske og narrative i filmen, så hvad er deres tanker i forhold til disse dimensioner? Billeder er samtidig med til at etablere et sted, en tid, en stemning og en stil. Hvilke idéer har de gjort sig om dette? Du kan integrere forskellige stilhistoriske traditioner i faget og bede dine elever skabe kulisser eller scener ud fra en bestemt 'isme' (eksempelvis ekspressionisme, naturalisme eller andet). Du kan også inddrage øvelser i at redigere filmscener eller redigere hele deres kortfilm, hvis en sådan er målet med elevernes skabende filmarbejde. Animationsfilm er oplagt at bruge i billedkunst – både 2D- og 3D-animation. Her kan eleverne arbejde med at skabe flotte baggrunde, rekvisitter og interessante karakterer, der skal kunne bevæge sig og udtrykke bestemte handlinger, fortællinger, stemninger eller følelser.

I **musik** (og valgfaget musik) fokuserer du som lærer naturligvis på de auditive elementer ved filmanalyse og -fremstilling. Eleverne kan især trænes i at arbejde med forskellige niveauer af lyd (real-, atmosfære-, effekt- og foley-lyd) og musik (diegetisk, ikke-diegetisk, tema, ledemotiv, parafraserende, kontrapunktisk, rytme osv.). Tværfagligt lægger musikfaget op til, at lydsiden skal komplementere den fortælling, som eleverne antageligt har arbejdet med i dansk. Det er også oplagt at få dine elever til selv at skabe lyd og musik til deres film med instrumenter eller andre effekter. Du kan desuden inddrage spørgsmål om retigheder i forhold til den musik, de låner og anvender. Der findes gratis steder på nettet (såsom *Soundcloud*), hvor de frit kan boltre sig i at låne musik. Det er også oplagt, at du skaber øvelser, hvor eleverne arbejder med, hvor stor en effekt lydsporet har på tilskuerens aflæsning af en filmfortælling. Det kan du fx gøre ved at bede dem sætte forskellig underlægningsmusik til den samme filmscene. Faget appellerer også til, at du kan placere en del af filmredigeringen her, hvis eleverne arbejder med selv at producere kortfilm.

Film/medie som valgfag lægger op til, at du lader eleverne arbejde med stort set alle de ovennævnte aspekter af filmproduktion: narrative, instruktive, visuelle og auditive. Man har mulighed for at lade elever specialisere sig i den del af filmproduktion, de er mest optaget af. På den måde bliver valgfaget filmtalenternes kreative legeplads. På valgfag har du som lærer bedre tid til at lade eleverne komme i dybden med de enkelte elementer (manuskript, *location*, instruktion, billede, lyd, redigering mv.). Du har også tid til, at du får dine elever til at gennemskrive manuskriptudgaver flere gange; og at du tillader flere optagelser af scenerne og flere redigeringsfaser. I valgfaget kan du ydermere give eleverne god tid til at reflektere over deres produktion efterfølgende ved fx at vise den til et publikum og derpå integrere publikums reaktioner i elevernes egne refleksioner eller muliggøre endnu en redigeringsrunde. Endelig kan du i valgfaget lade nogle elever udfylde producerrollen og lære mere om dét selv at lede kreative filmprocesser. Og fx hvad det kræver at lave kontrakter med mulige skuespillere, søge filmstøtte osv.

11 TVÆRFAGLIGT, SKABENDE FILMARBEJDE

Som nævnt er filmproduktion multimodal, og derfor er fagene dansk, billedkunst og musik og tilsvarende valgfag særligt relevante 'samarbejdspartnere' til at fremme elevernes filmskabende kompetencer. Film skaber fortællinger på andre måder end en novelle i en bog eller en reklame i et ugeblad. Derfor er en ligeværdig integration af de tre fag vigtig, hvis du vil træne dine elevers fokus på det multimodale sprog, som vi beskrev i afsnit 3.

Tværfaglighed fungerer ofte bedst, hvis lærerne selv underviser i *flere* af de involverede fag, så de allerede indgående kender til mere end ét fag. Alternativt fremmer du et godt resultat, hvis du kommunikerer så meget med dine involverede kolleger, at jeres respektive fagfagligheder begynder at smitte af på de øvrige fag. Derigennem rykker I sammen grænserne for, hvad jeres eget fag kan og gør. Tværfaglighed, hvor fag smitter af på hinanden, kræver god tid og kommunikation mellem jer lærere. Det forudsætter optimalt set også, at I har været på efteruddannelse i filmproduktion og her har prøvet at arbejde på tværs af fag. Ellers kommer du og dine kolleger let til at arbejde **flerfagligt**, dvs. I samarbejder, men holder jer til hvert jeres fags fokus og faglighed. Der er ikke noget galt i det flerfaglige samarbejde, men det er ikke udtryk for et egentligt tværfagligt samarbejde, som i højere grad vil kunne udnytte det fulde potentiale, som skabende filmarbejde i undervisningen rummer.

Inden du kaster dig ud i samarbejde med kolleger om filmproduktion, er det vigtigt, at I på din skole får diskuteret, om tværfaglighed mellem de involverede fag er et mål med arbejdet. Hvis det er, så bør din ledelse sikre, at I får tilstrækkelig tid til at koordinere og evaluere forløbet, så I opnår en afsmitning på tværs af fag. Produktion af film er jo i sagens natur noget, man udfører *sammen*. Man skal være mere end én lærer tilknyttet et filmproduktionsforløb for at kunne arbejde tværfagligt. Det samme gælder elevernes grupper. Én person udfylder ikke alle funktioner, når man skaber film, dertil er arbejdet for stort og komplekst. Resultaterne fra undersøgelsen af projektet "Film som praktisk-musisk faglighed" viser imidlertid, at det kan være en udfordring for lærerne at arbejde tværfagligt, også selvom man fx er tre lærere med forskellige fag, som samarbejder. Dansklærerne fokuserede mest på selve fortællingen (fx brug af dramaturgiske modeller). Musiklærerne brugte tiden på at lave lydspor til filmene; og billedkunstlærerne havde fokus på at udarbejde eksempelvis kulisser og anden scenografi til filmene. Den samarbejdsform gik forståeligt nok igen hos eleverne. Hvis man samarbejder for første gang på tværs af fag, er tid til koordinering og evaluering således helt afgørende.

Et praktisk råd er derfor, at lærere og ledelse skal italesætte og afklare, om de ønsker enten fler- eller tværfaglighed i filmundervisningen. Hvordan definerer og forstår I disse samarbejdsformer? Og hvilke former ønsker I, at eleverne skal indgå i? I de små øvelser på de enkelte fag, er flerfaglighed måske rigeligt.

Mens tre-dages filmforløb med produktion af kortfilm vil have gavn af, at I som lærere får tid til at organisere et egentligt tværfagligt forløb med snitflader til hinandens fag. Hvis tværfaglighed er en ambition, bør ledelsen give jer tid til den udvikling, det kræver.

Skal man som lærer integrere andres fagligheder i sin egen har man brug for at blive 'klædt på' (med kurser eller med hjælp fra filmprofessionelle) til at mestre dele af andre fagligheder. Man skal nå så langt i den proces, at man oplever en tryghed ved at indarbejde de dele i sin egen undervisning. Hvis du som musiklærer fx skal lære eleverne at anvende en berettermodel i den måde, de opbygger filmens lydspor på, forudsætter det, at du har et brugbart kendskab til ikke blot lyddesign, men også berettermodellens struktur. Det bør understreges, at godt samarbejde også kan fungere ud fra flerfaglighed. Forudsætningen for det gode tværfaglige samarbejde er gerne betinget af, at man som lærer både er velfunderet fagfagligt og samtidig mestrer at se snitflader for ens undervisning på tværs af fag og forløb, hvor forskellige faglærere arbejder sammen om at tilrettelægge skabende filmarbejde.

IDEER TIL TVÆRFAGLIGE ØVELSER

Tværfaglighed giver mulighed for et tværæstetisk blik på det færdige resultat allerede i processen. Hvis du ønsker en tværfaglig udvikling er her et par forslag: Det kan være, du som musiklærer vælger at lære dine elever at lytte efter berettermodeller i musik. Eller du som billedkunstlærer integrerer det at skabe kulisser eller modellere figurer i din undervisning, hvilket senere kan bruges som bagrunde og karakterer i filmenes fortællinger. Du kan lære dem at aflæse en stemning i en fortælling og male kulissen herefter. Det kan også være, at dansk-, musik- og billedkunstlærere beslutter, at eleverne skal få idéer ved hjælp af farver og lyde og først derefter kommer dem nærmere med ord. Man kan kalde dette for at ideudvikle via **moodboards** (stemningsskabende collager af lyd eller farver og billeder). I musik kan du arbejde på at skabe tre nye typer lyde, som skal integreres i de kommende films lydspor som en sjov 'lyd-stilladsering'. Kun fantasien sætter grænser for, hvordan og hvornår fagene kan tænkes på tværs. Du kan sikkert selv associere videre på idéer og bruge idéerne, som er nævnt her, som *triggers* til at udvikle dine egne, tværfaglige øvelser.

Andre fag

Selvom musik, dansk og billedkunst er oplagte fag, der kan samarbejde om filmproduktion, er det vigtigt, at produktiv læring ved hjælp af lyd og billeder også opmuntres i andre fag. **Medie- og informationskompetence** skal integreres i alle grundskolens fag, og de produktive dimensioner af den kompetence, der trænes i filmproduktion, er derfor relevant ud over de fagligheder, som vi fokuserer på i dette katalog. Fag som fx **fysik** eller **natur/teknologi** udgør faglige domæner, der vil have glæde af elevers divergente påfund og deres evne til at formidle historier.

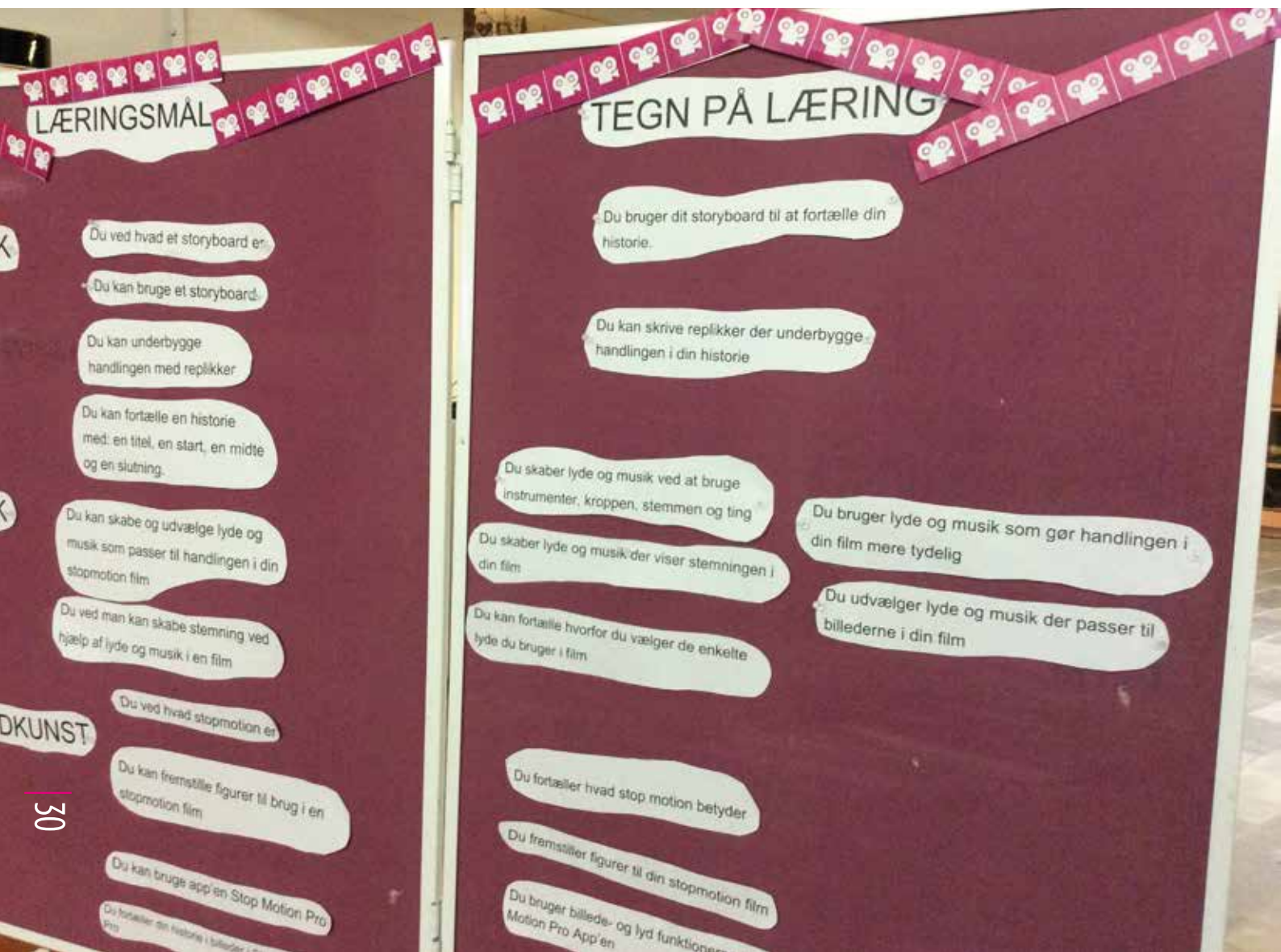
Når du inddrager filmskabelse, er det væsentlige, at processen bruges som **løftestang for produktiv læring** og ikke blot for reproduktiv læring. Tænk på triangelen med 'analyse, oplevelse og produktion' som nævnt i afsnit 2 (Christiansen og Rose 2010). Hvis et fysik- eller biologiforsøg fx alene formidles via en videooptagelse af dét, der sker i forsøget, er dette *ikke* skabende filmarbejde, der rummer de læringspotentialer, som kataloget her illustrerer. Hvis et fysikforsøg skal give mening som produktiv læring, må du bede dine elever planlægge, hvordan forsøget bedst iscenesættes og filmes med henblik på at fortælle den historie, de har valgt. De skal ligeledes reflektere over, hvilke visuelle og auditive midler, de vil bruge, og hvilken målgruppe deres historie retter sig mod. Måske danskfaget skal være dér, hvor eleverne skaber fortællingen dramaturgisk, billedkunsthaget dér, hvor de maler kulisserne, og musikfaget stedet, hvor de producerer lyddesignet til fysikforsøget. Der er mange muligheder for og anbefalinger til, hvordan perspektiverne fra filmforløbene kan integreres og udvides. Det er kun fantasien, lærernes kompetencer, skolehverdagens organisering og naturligvis Folkeskoleloven, der sætter rammerne for, hvordan du kan udnytte mulighederne.

12 HVILKE MÅL OPFYLDER SKABENDE FILMARBEJDE?

Som du kan læse i kataloget her, får din undervisning opfyldt mange lærings- og trinmål, når du arbejder med skabende filmarbejde. De drejer sig i bred forstand om, at dine elever udvikler **sociale og kreative kompetencer**, der kan lede til **innovation**; og de drejer sig mere konkret om, at dine elever udvikler **digital danselse og medie- og informationskompetence**, som vi nævnte i afsnit 2.

Både elever og lærere kan drage fordel af, at de relevante mål og kompetenceområder fra bekendtgørelserne synliggøres for eleverne (evt. omskrevet til mål i filmforløbene). Lad målene være tydelige og synlige i klasselokalet. Derved kommer de til at fungere som en klar retningsfastholdelse og en motivation for både dig selv, dine kolleger og elever. En sidegevinst ved dette er, at du også over for ledelsen er tydelig omkring, hvilke mål, I når, med den type filmpædagogik, du anvender i din undervisning.

Du kan øge motivationen ved at synliggøre filmskabelsens læringsmål på klassen. Eks. fra Humble Skole.

Det er som bekendt Undervisningsministeriet, der forvalter landets love og rammer for undervisningen i Folkeskolen. I **Folkeskoleloven** § 1 (*Bekendtgørelse* 2014) står der bl.a.:

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, retligheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Skabende filmarbejde kan netop gennemføres med en **didaktik** (kreative faser), der rummer både **oplevelser, fordybelse** og også motiverer elevernes egen **virkelyst**. Derigennem får de udviklet såkaldte 'divergente' og 'konvergente' tænke- og handlemåder, som er centrale for, at de kan omsætte individuel fantasi og fælles kreativitet til konkrete handlinger og produkter. **Digital og demokratisk dannelse** er også blandt de elementer, som skal styrkes hos grundskoleelever. At omsætte kompetencemål som disse til pædagogisk praksis - og dét på alle klassetrin - udgør således en central opgave for danske folkeskoler i de kommende år. Med folkeskolereformen i 2014 indarbejdedes it som del af kompetencemålene i alle fag. Digitale mediekompetencer indgår i kompetencemål for eksempelvis dansk, billedkunst og musik, altså de tre fag, der har deltaget i projektet. Bekendtgørelserne for de fag, projektet omfatter, nævner alle, at eleverne både skal arbejde med analyse og produktion og - på de højere klassetrin - også refleksion (se Bilag).

Bekendtgørelserne for de tre fag dansk, musik og billedkunst konkretiserer undervisningen. **Danskfaget** skal fx involvere elevernes sproglige udvikling, innovation og entreprenørskab, it og medier samt inklusion (Læringskonsulenterne u.å.). Der er således rigtig mange af fagets kompetencemål, som det skabende filmarbejde ret konkret kan medvirke til at nå. Dette har du som lærer antageligt allerede en dyb forståelse af. Men lad os alligevel opholde os kort ved dét, eleverne skal kunne, når de træder ud af niende klasse. De skal kunne: "[...] udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation". Som allerede fremhævet i dette katalog, er netop form- og genrekendskab en del af det skabende filmarbejde, og det udtrykkes naturligvis både i lyd, billeder og tale og sommetider skrift. For **musikfaget** står der: "Eleverne skal beskæftige sig aktivt og skabende med musik". Eleverne skal desuden lære at vurdere musik og dens funktion i samfundet samt at udtrykke sig musikalsk i fællesskab med andre. Der er således både musikudøvelse og -forståelse på programmet. Tilsvarende står der for faget **billedkunst**, at eleverne skal kunne: "[...] udvikle kompetencer til at opleve, producere og analysere billeder. Eleverne skal blive i stand til at iagttage, reflektere og bruge billedsprog i kommunikative og innovative processer".

Eleverne skal desuden progressivt fra klassetrin til klassetrin kunne forholde sig mere og mere bevidst til deres egen læreproces. Komplexiteten og refleksionskravet stiger naturligvis med alderen. Men allerede efter 2. klasse skal eleverne kunne udtrykke sig gennem billeder og lyd. De skal altså ikke blot forholde

sig til multimodale tegn på et reproduktivt niveau, men reflektere gennem produktiv læring. Derfor er det på tværs af både dansk og de praktisk-musiske fag, centralt at træne det, vi tidligere i kataloget har kaldt for 'det multimodale sprog'. Både i form af at aflæse dette i andres film, ved selv at iscenesætte det gennem eget, skabende filmarbejde og endelig ved at reflektere over læringen i dette.

Uden at dykke ned i alle de enkelte fags fælles mål, trinmål og kompetencer er det tydeligt, at de alle understreger **elevernes aktive medskab** og **deres kreative udvikling**. Som det fremgår af citaterne ovenfor, eksisterer der i alle tre fag gode rammer for, at du kan arbejde med skabende filmarbejde både inden for det enkelte fag og i tværfaglige forløb. I praktisk pædagogik er der også bred forståelse for, at filmfaglighed rummer flere dimensioner. Som nævnt ovenfor foreslår bogen *Læring med levende billeder* en triangel, der består af filmoplevelse, filmanalyse og filmproduktion, og forfatterne argumenterer for, at alle tre elementer er lige vigtige (Christiansen og Rose 2010: 131). Alligevel oplever mange lærere, at 'produktionsbenet halter'. **Læreruddannelsen** klæder ofte de studerende på til at kunne integrere elementerne oplevelse og analyse, men ikke filmproduktion. Kataloget her, og projektet bag, kan forhåbentlig være med til at give dig inspiration, så du kan være med til at skabe en bedre balance mellem de tre centrale elementer og sætte skub i efteruddannelse af filmkompetencer og kreativitetskompetencer for dig og dine kolleger.

Når det gælder kompetenceområderne for fagene dansk, musik og billedkunst, formulerer bekendtgørelserne, at eleverne på alle trin skal lære at '**fremstille, fortolke og kommunikere**'. Det vil altså sige, at hele triangelen allerede er tænkt ind i lovgrundlaget. Det synes blot ikke at afspejle sig så tydeligt i de fleste grundskolers praktiske hverdag, at elever selv fremstiller noget audiovisuelt i

dansk og de praktisk-musiske fag. Måske fordi netop fremstilling kan opfattes som tungere og mere tidkrævende end analyse, fortolkning og kommunikation. Men som nævnt findes der undervisningsmaterialer med mange eksempler på, at fremstilling ikke behøver at tage lang tid, og at den kan udføres på tværs af de æstetiske fag og dermed ramme flere fags kompetenceområder på én gang. Du kan finde konkrete eksempler på undervisningsmateriale i referencelisten sidst i dette katalog.

I **billedkunst** skal eleverne (efter 2. og 4. klasse) kunne "[..] eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering". Dette krav om selv at udtrykke sig via tematisering er 'tematisk stilladsering' eller *triggering* som nævnt ovenfor. Den tilgang er velegnet at bruge i det skabende filmarbejde. Temaet behøver jo ikke at være cirkus, men kunne være 'kubisme' eller måske 'firkanter' eller blot 'kanter'. Når eleverne arbejder ud fra et sådant tema som ramme for en kortfilmsproduktion, træner de deres kreative kompetencer, samtidig med at de oparbejder viden om fx kubisme eller centralperspektiv, som de kan indarbejde i den øvrige billedkunstundervisning. I udskolingen skal eleverne være nået til at have "[..] viden om billeders visuelle koder og udsagn". Dette indbefatter, at de mestrer multimodale sprog. Skabende filmarbejde hjælper dem med at tilegne sig denne viden, fordi de her lærer at forholde sig til og bruge perspektiver, vinkler, *framing*, *p.o.v.*; og de opnår viden om effekterne af disse billedtekniske greb.

I faget **musik** skal eleverne allerede på mellemtrinnet kunne "[..] lytte til og udtrykke sig om musik". Igen kan det være en fordel, hvis du som lærer har introduceret dem til et praktisk-musisk mediesprog via skabende filmarbejde allerede fra indskolingen, så de finder det naturligt at udtrykke sig stadig mere komplekst om musik både i film og andre medier. På mellemtrinnet kan du fx spørge: 'Der er brugt kontrapunktisk musik i den filmscene, med hvilken effekt?' Eller 'Hvordan kunne I selv anvende kontrapunktisk musik i en selvskabt filmfortælling?'

For **filmkundskab**, som er et valgfag for udskolingen på visse skoler, fremmer filmproduktion ikke overraskende mange af de krævede kompetenceområder:

Eleven kan gennemføre en filmproduktions forløb i alle dens faser /
Eleven har viden om faser og opgaver i en filmproduktions forløb.
Kompetenceområde: Filmproduktion / Færdigheds- og vidensmål: Filmiske virkemidler: Eleven kan anvende filmiske virkemidler til at producere personlige udtryk i film / Eleven har viden om anvendelse af filmiske virkemidler.

I bilag til kataloget her kan du se mere om kravene til de enkelte fag og trinmål. Eksemplerne ovenfor er blot nævnt som inspiration til videreudvikling for dig og dine kolleger. Der er mange flere kompetencer og færdigheder, du kan understøtte i og på tværs af fag via produktion af kortfilm.

13 MOTIVATION Gennem skabende filmarbejde

Et spørgsmål, du måske sidder tilbage med er: Motiverer filmpædagogiske forløb eleverne mere eller anderledes end andre pædagogiske praksisser? Skal I bruge tid på jeres skole til at implementere skabende filmarbejde som en del af de skemalagte fag og/eller UUV og evt. invitere filmprofessionelle ind udefra? Hvis I vælger dette, vil I sikkert gerne være overbeviste om, at eleverne så også får den ekstra trivsel og motivation, som I ønsker at investere i. En vigtig forudsætning for, at I kan lykkes med at træne elevernes digitale dannelse og deres medie- og informationskompetencer gennem filmskabelse er jo, at eleverne har lyst til at ytre sig, lyst til at fremstille deres egne produktioner. Måske skal din skole investere i 40 nye iPads for at kunne implementere sådanne typer af læring. Så giver det en merværdi? Udviklingsprojektet med filmprofilskolerne rummer eksempler på, at elever bliver så motiveret af skabende filmforløb, at de går hjem og laver ekstra film i deres fritid. Hvorfor? Projektet viser, at netop filmproduktion giver muligheder for at skabe eller genskabe motivation i en klasse. Rigtig mange elever finder det mere aktiverende end dét, de kalder for normal klasseundervisning. Hør fx hvad eleverne fra Højmeskolen, der har deltaget, fremhæver som det sjove ved filmskabelse i tv-indslaget "Film fungerer for børn", fra TV2-Fyn den 14. december 2016: <http://www.tv2fyn.dk/ugens-gaester/film-fungerer-born?autoplay=1#player>

Elever kan motiveres af fx at præstere, at få gode relationer, at blive involveret osv. **Filmproduktion levner gode muligheder for at give plads til forskellige motivationer** – især ved, at eleverne bliver involveret i en proces, de finder relevant og rettet mod et konkret resultat. Motiveres en elev af at præstere, er det måske ham, som skal have lov til at byde velkommen, når elevfilmene præsenteres for publikum. Motiveres en elev af involvering, kan det virke som et *drive*, at hun medvirker til at skabe en fortælling, hun selv er optaget af osv. At variere og differentiere undervisningen i skabende filmarbejde er oplagt. Projektet illustrerer, at elevernes motivation generelt er stor, hvis læringen rammesættes

MOTIVATION

Ordet 'motivation' kommer oprindeligt af det latinske *movere*, der betyder at rykke ved, bevæge eller flytte (på engelsk: *move*). Grundlæggende er motivation således knyttet til udvikling. Motivation er også en grundsten og et grundinstinkt i vores lyst til at bevæge os nye steder hen eller overhovedet at bevæge os, hvilket kan betegnes som en indre motivation (Bilton 2012). Den indre motivation kan deles i forskellige undergrupper. Forskere fra Center for Ungdomsforskning (CeFU) har udarbejdet forslag til fem former for motivation, hvor de tager højde for, at elevers motivationsprofiler kan se forskellige ud (Fem former u.å.).

hensigtsmæssigt og tydeligt, og hvis de kan se et mål med læringen, fx at vise deres film til et publikum og få publikum til at forstå deres historie. Motivationen udmønter sig fx i, at alle elever gennemfører det at lave en film; og at de viser deres film til andre med stolthed og passion. Motiverede elever er netop villige til at bevæge og udvikle sig. De udviser **passion, disciplin og udholdenhed**, når de arbejder med film. Derfor er det vigtigt, at du som lærer sætter tydelige rammer og mål op for eleverne i det skabende filmarbejde, så de betragter opgaverne som meningsfulde og er villige til at arbejde dedikeret.

Som lærer skal du naturligvis, som i al anden læring, medtænke elevernes individuelle **'zone for nærmeste udvikling' (ZNU)** Den kan du læse mere om på Wikipedia (Zone u.å.). Dvs. at du bør sørge for at give dine elever opgaver, der er tæt nok på dét, de kan og ved, til at de tør give sig i kast med opgaven; men som samtidig er så langt fra deres viden og erfaringer, at de kan udvikle sig via opgaven og række ud mod dét, de endnu ikke kan men gerne vil lære at mestre. Dit indgående kendskab som lærer til dine enkelte elever er en styrke her. Filmproduktion tilbyder mange muligheder for at ramme forskellige elevers ZNU og for at skabe differentieret undervisning. Produktionens mange faser (forberedelse, produktion, redigering og evaluering) rummer forskellige typer opgaver med divergerende sværhedsgrad. Filmskabelse kan desuden involvere forskellige læringsrum og -typer. Endelig kan du tænke på de *energizers*, vi nævnte i afsnit 7, som små greb, der hjælper dig som lærer til at fastholde eleverne i deres proces og styrke deres motivation og energi.

14 KONKLUDERENDE UDTONING

Samlet set tilbyder forløb med filmproduktion og øvrigt skabende filmarbejde stor motivation. Elever finder det sjovt og udfordrende at arbejde med *se/v* at skabe film eller udføre øvelser med skabende filmarbejde. De samarbejder på fokuserede og inkluderende måder. De gør sig umage og yder ofte en stor indsats. De anvender læringsteknologi på måder, der influerer samarbejdet, processen og produktet. Disse processer kan du som lærer iværksætte og styrke gennem tydeligt rammesatte øvelser i skabende filmarbejde. Forudsætningen er, at du selv er blevet tilbudt efteruddannelseskurser af din skoleleder, så du er klædt på til opgaven.

Praksiskatalogets funktion er primært at give konkrete forslag til filmpædagogiske praksisser, du som lærer kan arbejde med i skolehverdagen. Ønsket er, at du nu står med en håndfuld praktiske og konkrete tilgange og ideer, så du nemmere kan omsætte trin- og læringsmål til produktiv læring og kompetencer hos dine elever gennem skabende filmarbejde. Sådanne forløb rummer kimen til motivation, inklusion, kollaboration og innovation i klasserne, hvis de rammesættes hensigtsmæssigt. De imødekommer desuden lovkravene om, at undervisningen i grundskolen skal fremme elevernes medie- og informationskompetence, deres digitale dannelse, kritiske medierefleksion og deres indsigt i, hvordan de kan ytre sig med en bevidsthed om, ikke blot *hvad* man fortæller, men også *hvordan* og til *hvem* man fortæller. Dette er gode anledninger til at bruge mere skabende filmarbejde fremadrettet i grundskolen – i forskellige fag og på tværs af fag.

15 REFERENCER

A

Aronson, Linda. 2011. *The 21st century screen play: A comprehensive guide to writing tomorrow's films*. Hollywood, CA: Silman-James Press.

B

Baer, John. 1993. *Creativity and divergent thinking: A task-specific approach*. Abingdon: Taylor & Francis.

Bekendtgørelse af lov om folkeskolen. 2014. København: Retsinformation.
Se: <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=182008>

Bilton, Chris. 2012. *Management and creativity: From creative industries to creative management*. Malden, MA: Blackwell.

C

Christiansen, Hans-Christian og Gitte Rose. Red. 2010.
Læring med levende billeder. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Csiksentmihalyi, Mihaly. 1996. *Flow: The psychology of optimal experience*. New York: Harper & Row.

D

Danmarks Evalueringsinstitut. 2012. *Fælles mål i folkeskolen: En undersøgelse af lærernes brug af fælles mål*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
Se: <https://www.eva.dk/projekter/2012/laereres-brug-af-faelles-mal/projekt-produkter/faelles-mal-i-folkeskolen/view?searchterm=Faelles%20mål%20i%20folkeskolen>.

Dede, Chris. 2010. Technological supports for acquiring 21st century skills, pp. 51-76 in Eva Baker, Barry McGaw & Penelope Peterson. Red. *International encyclopedia of education*. Oxford: Elsevier.

Drotner, Kirsten og Heidi Philipsen. 2016. *Udvikling af tværfaglig filmpædagogik: Kreativitet, kreation og kollaboration*. Odense: Kulturregion Fyn. Se: <http://filmportalfyn.dk/ny-forskningsrapport-udvikling-af-tvaerfaglig-filmpaedagogik/>

Drotner, Kirsten. 1995. *At skabe sig - selv: Ungdom, æstetik, pædagogik*. København: Gyldendal. Opr. 1991.

Drotner, Kirsten. 2016. *Børn og unges arbejde med film: Digital dannelse og produktiv læring for fremtiden*. København: Det danske Filminstitut.
Se: http://www.dfi.dk/Branche_og_stoette/Rapporter-og-artikler.aspx

F

Fem former for motivation. u.å. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
Se: <https://www.eva.dk/grundskole/magasinet-undervisning/undervisning-for-alle-artikler-2016/5-former-for-motivation/view>

Filmportal Fyn. u.å. Film som tværfagligt projekt. Odense: Kulturregion Fyn.
Se: <http://filmportalfyn.dk/film-som-tvaerfagligt-projekt/>

L

Læringskonsulenterne. U.å. Læringsmål i undervisningen med fokus på dansk. København: Undervisningsministeriet. Se: <http://uvm.dk/Laeringskonsulenterne/Det-vejleder-vi-om/Vejledningstemaer-i-skoleaaret-2015-16/Dansk>

M

Meyer, Hilbert. 2005. *Hvad er god undervisning?* København: Gyldendal.

P

Philipsen, Heidi. 2009. Spilleregler i filmskabelse, in Chris Mathieu & Jesper S. Pedersen. Red. *Dansk film i krydsfeltet mellem samarbejde og konkurrence*. Lund: Ariadne Förlag.

R

Reimer-Mattesen, Ture. 2012a. TPACK: Teknologisk, pædagogisk og fagfaglig viden. Læringsteknologi.dk. Odense: University College Lillebælt. Se: <http://laeringsteknologi.dk/367/tpack-teknologisk-paedagogisk-og-fagfaglig-viden/>

Reimer-Mattesen, Ture. 2012b. Vidensformer og didaktisk vægtforskydning. Læringsteknologi.dk. Odense: University College Lillebælt. Se: <http://laerings-teknologi.dk/82/vidensformer-og-didaktisk-vaegtforskydning/>

Rogoff, Barbara. 1990. *Apprenticeship in thinking: Cognitive development in social context*. Oxford: Oxford University Press.

U

Understøttende undervisning. U.å. København: Undervisningsministeriet. Se: <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Laering-og-laeringsmiljoe/Understoettende-undervisning>

W

Wood, David, Jerome S. Bruner og Gail Ross. 1976. The role of tutoring in problem solving, *Journal of child psychology and psychiatry and allied disciplines* 17, 2: 89-100.

Z

Zone of proximal development. U.å. *Wikipedia*. Se: https://en.wikipedia.org/wiki/Zone_of_proximal_development

Undervisningsmaterialer og kursusinformation

F

Film for børn og unge. U.å. Odense: Kulturregion Fyn. Se: <http://filmportalfyn.dk/>

Filmcentralen. U.å. København: Det Danske Filminstitut. Se: <http://filmcentralen.dk/>

FilmiskeVirkemidler. U.å. Hjortshøj: GeGe Forlag. Se: <http://FilmiskeVirkemidler.dk/>

Film som tværfagligt projekt (u.å.) Odense: Kulturregion Fyn.
Se: <http://filmportalfyn.dk/film-som-tvaerfagligt-projekt/>

Frydensbjerg, Jan og Ole B. Solkær. 2016. *Filmiske virkemidler: Analyse og produktion i undervisningen*. Hjortshøj: GeGe Forlag.

K

Knudsen, Lars. 2017. *Sigt - skyd - få en film! 7.-10. klasse*. Odense: Kulturregion Fyn

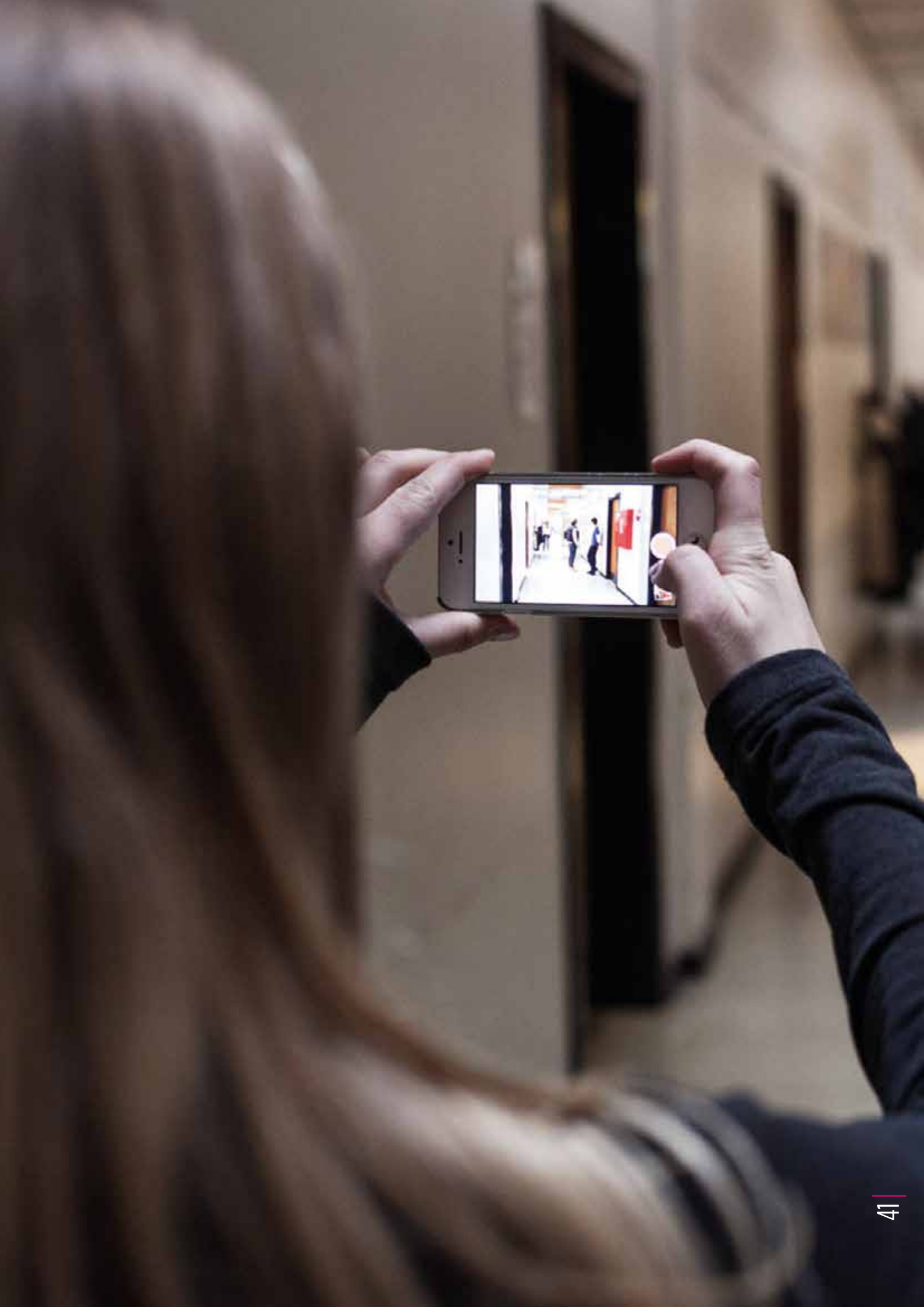
M

Mejlhede, Ditte. Red. 2017. *Film i dansk og de praktisk-musiske fag: Til alle trin*. Odense: Kulturregion Fyn.

Mejlhede, Ditte. 2017. *Skab, leg og lær med animation - 0.-3. klasse*. Odense: Kulturregion Fyn.

W

Welling, Rasmus. 2017. *Kortfilm på den sjove måde - 4.-6. klasse*. Odense: Kulturregion Fyn

16 BILAG

BILAGSOVERSIGT

UDVALGTE FÆLLES MÅL FOR INDSKOLINGEN:
DANSK, BILLEDKUNST OG MUSIK

UDVALGTE FÆLLES MÅL FOR MELLEMLINJEN:
DANSK, BILLEDKUNST OG MUSIK

UDVALGTE FÆLLES MÅL FOR UDSKOLINGEN:
DANSK OG VALGFAGENE DRAMA, MUSIK,
BILLEDKUNST OG FILMKUNDSKAB

UDVALGTE FÆLLES MÅL (2017)

INDSKOLING / KOMPETENCEOMRÅDER OG FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL / FILM SOM PRAKTISK-MUSISK FAGLIGHED

DANSK (EFTER 2. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Fremstilling

Kompetencemål: Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagsammenhænge.
Færdigheds- og vidensmål: Fremstilling: "Eleven kan udarbejde enkle tekster med billeder og skrift / Eleven kan udarbejde enkle tekster med start, midte og slutning".

Kompetenceområde: Fortolkning

Kompetencemål: Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster.

Færdigheds- og vidensmål: Oplevelse og indlevelse: "Eleven kan lege med sprog, billeder og fortælling / Eleven kan følge forløbet i en fortælling".

Kompetenceområde: Kommunikation

Kompetencemål: Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagsituationer.

Færdigheds- og vidensmål: Krop og drama: "Eleven har viden om enkelt kropssprog / Eleven har viden om dramatiske roller."

BILLEDKUNST (EFTER 2. OG 4. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Billedfremstilling

Kompetencemål: Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder (efter 2.klasstrin)

Færdigheds- og vidensmål: Digitale billeder:

”Eleven kan fremstille digitale billeder / Eleven har viden om digital fotografering”

Kompetencemål: Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering (efter 4. klasstrin)

”Eleven kan fremstille en digital billedfortælling / Eleven har viden om enkle digitale animations-teknikker”

”Eleven kan arbejde med levende billeder / Eleven har viden om storyboard”

Kompetenceområde: Billedanalyse

Kompetencemål: Eleven kan samtale om egne og andres billeder

Færdigheds- og vidensmål: Billedkomposition: ”Eleven kan samtale om billeders opbygning og indhold / Eleven har viden om billedopbygning og enkle fagord og begreber”.

MUSIK (EFTER 2. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Musikudøvelse

Kompetencemål: Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse

Færdigheds- og vidensmål: Spil: ”Eleven kan anvende percussion som ledsagelse til leg og sang / Eleven har viden om rytmiske og melodiske figurer”.

Kompetenceområde: Musikalsk skaben

Kompetencemål: Eleven kan deltage eksperimenterende i musikalske aktiviteter.

Færdigheds- og vidensmål: Improvisation ”Eleven kan udføre enkle improvisationer med stemme, krop og andre klangkilder / Eleven har viden om elementer i improvisation”.

Kompetenceområde: Musikforståelse

Kompetencemål: Eleven kan lytte til og udtrykke sig om musik

Færdigheds- og vidensmål: Musikoplevelse: ”Eleven kan lytte opmærksomt til musik / Eleven har viden om aktiv lytning”.

DANSK (EFTER 6. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Fremstilling / Kompetencemål: Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer

Færdigheds- og vidensmål: Fremstilling: ”Kompetenceområde: ”Eleven kan udarbejde dramatiske produktioner / Eleven har viden om virkemidler i drama og på film”

Kompetenceområde: Fortolkning / Kompetencemål: Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster

Færdigheds- og vidensmål: Oplevelse og indlevelse: ”Eleven kan udtrykke en æstetisk teksts stemning / Eleven har viden om måder at udtrykke teksters stemning på.”

Færdigheds- og vidensmål: Undersøgelse: ”Eleven kan undersøge teksters rum og tid / Eleven har viden om scenarier og tidsforståelser”

Kompetenceområde: Kommunikation / Kompetencemål: Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer

Færdigheds- og vidensmål: Krop og drama: ”Eleven kan skabe fælles fortællinger sammen med andre / Eleven har viden om manuskript.”

BILLEDKUNST (EFTER 5. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Billedfremstilling / Kompetencemål: Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering

Færdigheds- og vidensmål: Digitale billeder: ”Eleven kan arbejde med levende billeder / Eleven har viden om storyboard”

Kompetenceområde: Billedanalyse / Kompetencemål: Eleven kan vurdere billeders anvendelse inden for forskellige kultur- og fagområder

Færdigheds- og vidensmål: Billedkomposition: ”Eleven kan analysere synsvinklers betydning i billeder / Eleven har viden om fugle-, frø- og normalperspektiv”

Kompetenceområde: Billedkommunikation / Kompetencemål: Eleven kan udtrykke ideer og betydninger visuelt

Færdigheds- og vidensmål: Udstilling og formidling: ”Eleven kan formidle viden med billeder / Eleven har viden om billeders kommunikative funktion inden for andre fagområder”

MUSIK (EFTER 6. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Musikalsk skaben / Kompetencemål: Eleven kan arrangere og komponere musikalske udtryk

Færdigheds- og vidensmål: Komposition: ”Eleven kan skabe musik med udgangspunkt i instrumenter og digitale medier / Eleven har viden om enkle musikstykkers formål og struktur og instrumenter og digitale mediers udtryksmuligheder”

Færdigheds- og vidensmål: Lydformning: ”Eleven kan skabe lydillustrationer under anvisning / Eleven har viden om analoge og digitale udtryksformer”

Kompetenceområde: Musikforståelse / Kompetencemål: Eleven kan lytte opmærksomt til og udtrykke sig varieret om musik fra forskellige genrer, kulturer og perioder

Færdigheds- og vidensmål: Musikkens funktion: ”Eleven kan analysere musikkens funktion og virkning / Eleven har viden om musikkens funktioner i sociale og kulturelle sammenhænge”

DANSK (EFTER 9. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Fremstilling / Kompetencemål: Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation.

Færdigheds- og vidensmål: Forberedelse: "Eleven kan forberede større multimodale produktioner / Eleven har viden om research, optagelse og skitser "

Færdigheds- og vidensmål: Fremstilling: "Eleven kan fremstille større multimodale produktioner / Eleven har viden om virkemidler, grafisk design og efterproduktion."

Færdigheds- og vidensmål: Præsentation og evaluering: "Eleven kan lancere større multimodale produktioner / Eleven har viden om PR og lancering."

Kompetenceområde: Fortolkning / Kompetencemål: Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster

Færdigheds- og vidensmål: Oplevelse og indlevelse: "Eleven kan formulere egne oplevelser og sansninger i æstetisk sprog / Eleven har viden om æstetisk sprogbrug."

Færdigheds- og vidensmål: Undersøgelse: "Eleven kan undersøge samspillet mellem genre, sprog, indhold og virkelighed / Eleven har viden om genrer, sprog, symbolik, forfatter, værk og fortæller."

Kompetenceområde: Kommunikation / Kompetencemål: Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer

Færdigheds- og vidensmål: Krop og drama: "Eleven kan bruge kropssprog og stemme tilpasset kommunikationssituationen / Eleven har viden om kropslige og retoriske virkemidler."

Færdigheds- og vidensmål: It og kommunikation: "Eleven kan vælge digitale teknologier i forhold til situationen / Eleven har viden om digitale teknologiers kommunikationsmuligheder."

DRAMA (VALGFAG / EFTER 7./8./9. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Dramaproduktion / Kompetencemål: Eleven kan agere i drama-produktioner med forskellige virkemidler

Færdigheds- og vidensmål: Performance: "Eleven kan udtrykke sig tydeligt fra en scene / Eleven har viden om skuespilteknikker"

Færdigheds- og vidensmål: Komposition: "Eleven kan sætte sceniske elementer sammen på baggrund af kompositoriske virkemidler / Eleven har viden om konflikt, kontrast, rytme og metaforer."

MUSIK (VALGFAG / EFTER 7./8./9. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Musikudøvelse / Kompetencemål: Eleven kan udtrykke sig musikalsk i fællesskab med andre

Færdigheds- og vidensmål: Komposition og arrangement: "Eleven kan i samarbejde med andre arrangere og komponere musik / Eleven har viden om kompositions- og arrangementsteknikker."

Kompetenceområde: Musikforståelse / Kompetencemål: Eleven kan vurdere musik og dens funktion i samfundet

Færdigheds- og vidensmål: Musikanalyse: "Eleven kan analysere egen og andres musik / Eleven har viden om metoder til musikanalyse."

BILLEDKUNST (VALGFAG / EFTER 7./8./9. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Billedkommunikation / Kompetencemål: Eleven kan formidle egne projekter med visuelle udtryk

Færdigheds- og vidensmål: Billedfremstilling: ” Eleven kan kommunikere betydning i stillede opgaver med selvvalgte udtryksformer / Eleven har viden om virkemidler inden for billedfremstilling.”

Kompetenceområde: Billedanalyse / Kompetencemål: Eleven kan analysere billeder og billeders funktioner i forskellige kulturer:

Færdigheds- og vidensmål: Billedgenrer: ”Eleven kan analysere billedgenrer i den visuelle kultur / Eleven har viden om de visuelle kulturers billedgenrer.”

Færdigheds- og vidensmål: Billedfunktion: ”Eleven kan undersøge samtidskunstens funktion og potentiale i samfundet / Eleven har viden om billeders visuelle koder og udsagn”

Færdigheds- og vidensmål: Billedkomposition: ”Eleven kan analysere visuelle fremstillinger til belysning af forskellige sagforhold / Eleven har viden om design og layout”

FILMKUNDSKAB (VALGFAG / EFTER 7./8./9. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Filmproduktion / Kompetencemål: Eleven kan udtrykke sig i levende billeder i varierede filmgenrer

Færdigheds- og vidensmål: Filmdramaturgi: ”Eleven kan anvende filmdramaturgiske teknikker og modeller i filmiske fortællinger / Eleven har viden om filmdramaturgiske forløb og modeller.”

Færdigheds- og vidensmål: Produktionsproces: ” Eleven kan gennemføre en filmproduktions forløb i alle dens faser / Eleven har viden om faser og opgaver i en filmproduktions forløb”

Færdigheds- og vidensmål: Filmiske virkemidler: ” Eleven kan anvende filmiske virkemidler til at producere personlige udtryk i film / Eleven har viden om anvendelse af filmiske virkemidler.”

Kompetenceområde: Filmanalyse / Kompetencemål: Eleven kan vurdere filmproduktioner i et kulturelt perspektiv

Færdigheds- og vidensmål: Filmkomposition: ”Eleven kan analysere films dramaturgi og udtryk / Eleven har viden om filmdramaturgi.”

Kompetenceområde: Filmanalyse

Færdigheds- og vidensmål: Filmæstetik: ”Eleven kan vurdere virkemidlers æstetiske funktioner i film / Eleven har viden om filmiske virkemidler.”

MEDIER (VALGFAG / EFTER 7./8./9. KLASSETRIN):

Kompetenceområde: Medieproduktion / Kompetencemål: Eleven kan kommunikere med digitale medier i egne og fælles produktioner

Færdigheds- og vidensmål: Multimodale virkemidler: ”Eleven har viden om æstetiske formsprog og virkemidler i multimodale medieudtryk /Eleven kan anvende multimodale virkemidler i medieudtryk.”

Kompetenceområde: Medieanalyse / Kompetencemål: Eleven kan vurdere medieproduktioner i et kulturelt perspektiv

Færdigheds- og vidensmål: Medieæstetik: ”Eleven kan skelne mellem virkemidlers æstetiske funktioner i egne og andres produktioner / Eleven har viden om mediespecifikke virkemidlers æstetiske funktioner.”

ISBN 978-87-93496-08-8

9 788793 496088